

Ordning och reda

Budget 2027

Med plan för 2028–2029

Västra Götalandsregionen

Sverigedemokraterna

För ett tryggt, fritt och svenskt Västra Götaland

När mandatperiodens sista budget ska antas väljer vi sverigedemokrater att ta ansvar för de långsiktiga målen och samtligt göra nödvändiga prioriteringar, alltså mer ordning och reda i ekonomin.

Det är ohållbart som Sveriges näst största region att bedriva en verksamhet med budgetunderskott, men det är precis som den rödgröna ledningen har gjort under denna mandatperiod. De har byggt sin politik på att vara beroende av positiva resultat på börserna för att komma över nollstrecket.

Socialdemokraternas allt till alla politik är dåligt för Västra Götalandsregionen. Det ger oss seriösa krafter ett mycket dåligt utgångsläge för framtiden, eftersom det kommer ta många år att rätta till ordan i ekonomin.

Köerna har kunnat kortats under denna mandatperiod, vilket det rödgröna minoritetsstyret självklart slår sig för bröstet för. Socialdemokraterna borde dock tacka oss sverigedemokrater för att köerna i sjukvården minskar. Vi har nämligen agerat klokt i vår roll som vågmästare i operativa hälso- och sjukvårdsnämnden för att stoppa deras projekt om att "ta tillbaka kontrollen", vilket Region Stockholm katastrofalt har fått uppleva. Med sverigedemokratisk politik har vi kunnat agerat med sunt förnuft och gjort vårt absolut yttersta för att skapa en trygghet i vården.

Sverigedemokraterna räds inte för att prioritera. Vi är ärliga med att vi prioriterar regionens kärnuppdrag: sjukvård. Det innebär att kultur, regional utveckling och klimataktivism får stå tillbaka. En politiker som inte vågar prioritera är feg.

Med det sagt fortsätter vi våra satsningar för de mest behövande grupperna. Att barn och unga ska få skydd mot TBE genom vaccination ska inte vara en plånboksfråga. Därför föreslår vi i denna budget kostnadsfri vaccination mot TBE för barn och unga upp till 18 år.

Socialdemokraterna dubblade patientavgifterna för besök på rehabmottagningar, detta halverar vi i vårt förslag till budget. Framför allt är det en självklarhet att du som patient inte ska bli missgynnad rörande sjukresor när du väljer att ta bilen till sjukhuset i stället för bussen. Kort och gott, riktade insatser till där det gör mest nytta.

I Sverigedemokraternas Västra Götaland känner du trygghet. Du är trygg på bussen eller tåget och att den kommer i tid. Du är också trygg i att ambulansen kommer fram till dig när du behöver den. Sverigedemokraterna är det ledande partiet när det kommer till att stärka ambulanssjukvården.

Ringer du din vårdcentral ska du få svar. Sverigedemokraterna kommer se till att vårdgarantin går från att vara ett tandlöst pappersdokument till verklighet. Snart kommer du att veta vem

din fasta läkare är och du kommer inom kort kunna se det på 1177. Det tog oss "bara" några års kamp för att göra det till verklighet.

Den ökade psykiska ohälsan kan inte lösas av feiga politiker. Sverigedemokraterna föreslår omvälvande reformer. Bland annat en psykiatriförvaltning för att säkerställa att psykiatrin inte blir en budgetregulator när sjukhusen har ekonomiska problem. Vi inför vårdval BUP för att låta barn och unga samt deras föräldrar välja BUP-mottagning – offentlig såväl som privat. Vi stärker elevhälsan genom att erbjuda kommunerna att regionen tar ett större ansvar.

Avslutningsvis ser vi sverigedemokrater fram emot att få väljarnas förtroende att städa upp den rödgröna röran som Socialdemokraterna har skapat i Västra Götalandsregionen. Vi skapar mer ordning och reda i ekonomin. Mer ordning och reda i vården och fokus på kärnuppdraget. Det är dags för maktskifte där vi på riktigt sätter våra egna invånare i första hand. För ett tryggt, fritt och svenskt Västra Götaland.

Med vänliga hälsningar,

Håkan Lösnitz

Gruppledare Sverigedemokraterna
Västra Götalandsregionen

För ett tryggt, fritt och svenskt Västra Götaland.....	2
1. Inledning.....	5
2. Hälsa- och sjukvård	7
Strategi för hälso- och sjukvården	7
3. Regional utveckling	16
4. Infrastruktur och kollektivtrafik.....	21
Trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland.....	21
5. Kultur.....	27
6. Västra Götalandsregionens lednings- och stödfunktioner	31
Regionstyrelsen	31
Fastigheter	32
Stöd, service och försörjning.....	33
IT och digitalisering	35
Säkerhet och beredskap.....	36
Ekonomi, mål, fokusområden och särskilda uppdrag för Västra Götalandsregionens lednings- och stödfunktioner.....	37
7. Västra Götalandsregionens medarbetare	38
8. Västra Götalandsregionens ekonomi	43
Ekonomisk utblick	44
Skatteintäkter och statsbidrag	45
Demografiutveckling	46
Kapitalförvaltning.....	46
Verksamheternas ekonomi och prioriterade utmaningar	47
Fördelning av regionbidrag och satsningar under perioden.....	48
Investeringar	54
Pensionsåtagandet.....	54
God ekonomisk hushållning.....	55
9. Beslutspunkter.....	59

1. Inledning

Om budgeten och dess roll i styrmodellen

Budgeten är den medellångsiktiga prioriteringen och konkretiseringen av de måldokument och planer som regionfullmäktige har antagit. Budgeten förmedlar vidare den strategiska inriktningen för Västra Götalandsregionen (VGR) under den kommande treårsperioden och utgör ett underlag för operativa vägval i den fortsatta planeringsprocessen via uppdrag, detaljbudgetar och verksamhetsplaner.

Den budget regionfullmäktige antar utgör ramverket för regionens verksamhet. Budgeten anger inom vilka gränser verksamheten för det aktuella året ska bedrivas. Politiken väger ambitioner kring målsättningar och ekonomi gemensamt inom de områden där regionen åtagit sig att bedriva verksamhet.

I del A i reglementen för nämnder och styrelser framgår förhållningssätt till olika ramverk. De anges i ordning utifrån deras relevans och aktualitet för verksamheten.

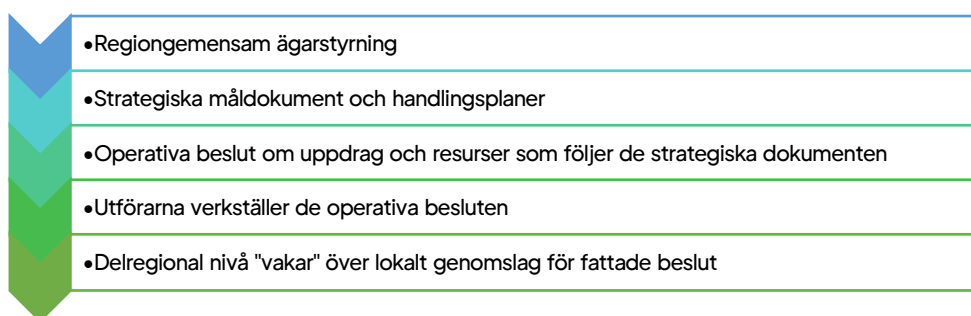
Styrelsen/Nämnden ska inom sitt verksamhetsområde

- a) följa vad som anges i lag eller annan författning.
- b) följa det fullmäktige i reglemente, i samband med budget eller i annat särskilt beslut har bestämt att Styrelsen/Nämnden ska fullgöra.
- c) verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och angivna riktlinjer.
- d) följa de riktlinjer, rutiner och anvisningar som regionstyrelsen lämnar i sin roll att samordna och ha uppsikt över Västra Götalandsregionens verksamheter

Den nya politiska organisationen

Utgångspunkten för den nya politiska organisationen var en tydligare styrning, färre regionala aktörer involverade samt renodlade ansvar och roller med syfte att skapa effektivitet, tydlighet, helhetsperspektiv och ökad synergi. Ökad tydlighet och genomslag för den strategiska inriktningen och mer långsiktighet i planeringen av verksamheten har varit centrala delar när organisationen utformades, särskilt inom hälso- och sjukvården. Den nya styrningen kommer ta tid att få på plats. Det är ett fortsatt omfattande arbete som kommer kräva både tid och kraft för att implementera nya arbetssätt och metoder.

Figur 1. Styrningen i den nya politiska organisationen utövas i fem nivåer:

Även om styrningen kan ses som sekventiell innebär det inte att allt arbete och alla beslut fattas i en förutbestämd ordning. Vad gäller uppföljningen är huvudinriktningen att varje "nivå" följer upp det verksamheten är ansvarig för, förutom regionstyrelsen som ska rapportera till regionfullmäktige samt utöva sin uppsynsplikt.

Nämnders och styrelser fortsatta arbete med budgeten

Nämnder och styrelser ska i tillämpliga delar bryta ner de mål och inriktningar som regionfullmäktige ger i denna budget och planera sin verksamhet i linje med dessa. De ska även ta hänsyn till de prioriteringar som finns formulerade i budgeten. Regionstyrelsen ska, under sin uppsynsplikt, följa hur nämnders och styrelser arbete fortskrider med genomförande av budget 2027 med plan för 2028 och 2029.

Långsiktighet i den ekonomiska och verksamhetsmässiga planeringen

Budget i fullmäktige samt detaljbudget läggs med en flerårsplanering i syfte att skapa hållbara strategier och för att ge ett ökat långsiktigt perspektiv. Uppdrag och ekonomiska förutsättningar utgår därför från en flerårsplanering. Genom att skapa långsiktiga förutsättningar skapas stabilitet och förutsägbarhet. Vilket ska gynna och skapa tillit hos medarbetare och invånare. Det är även av särskild vikt för att skapa en god ekonomisk beredskap för händelse av kris och krig.

I den nya politiska organisationen är målet att flytta fokus till mer strategiska frågor med ett ökat långsiktigt perspektiv. Under de gångna åren har många förändringar skett i den ekonomiska styrningen med mål om att flytta fokus från kortsiktiga ettårsperspektiv till långsiktiga flerårsplaner. Ett tydligt exempel är investeringsplanen som nu sträcker sig över en tioårsperiod.

En stor utmaning för den kommande perioden är den demografiska utvecklingen samt prisutvecklingen i Sverige och världen. Det kommer kräva årliga överskott och förändrade arbetssätt för att klara konsekvenserna samtidigt som regionens beredskap tryggas.

Budgetens långsiktiga mål

Budgeten, som är det viktigaste styrmedlet, visar inriktningen för Västra Götalandsregionens verksamheter avseende förväntningar och allokering av resurser. Det är Sverigedemokraternas avsikt att ge våra verksamheter tydliga och uppnåeliga mål samt tillräckliga resurser för att nå dit. De förslag som vi lägger gällande omfördelning av resurser inom regionen kommer att genomföras enligt en flerårsplan, för att möjliggöra att verksamheterna hinner anpassa sig. Ingen organisation mår bra av osäkerhet och volatila ekonomiska förutsättningar. Sverigedemokraterna kommer därför agera för att hålla en konstant och förutsägbar linje vad gäller indexuppräkningskrav, effektiviseringskrav, överskottsmål samt prioriteringar.

2. Hälso- och sjukvård

I Sverigedemokraternas valårsbudget gör vi offensiva satsningar för att stärka hälso- och sjukvården. Även om framsteg har skett gällande vårdköerna, framför allt för långväntarna, är regionen långt ifrån att komma i mål. Sverigedemokraterna satsar därför 450 miljoner kronor för att en gång för alla ta itu med vårdköerna.

Sverigedemokraterna kommer inte acceptera att Lundby Sjukhus på Hisingen stängs för gott den 1 januari 2030 och föreslår i denna budget att sjukhuset på Hisingen ska bevaras. Likväl som att vi inte vill att sjukhuset på Hisingen stängs vill vi även återskapa någon form av akutmottagning på Lidköpings sjukhus. Regionen bör utreda möjligheten att öppna en så kallad medicinakut på sjukhuset. Vi står fast vid att det var ett dåligt beslut att stänga akuten i Lidköping.

Tillgängligheten till ambulans är fortsatt alarmerande. Sverigedemokraterna satsar 150 miljoner kronor för att stärka den prehospitala vården, bland annat genom fler utbildningsplatser för ambulanssjukvårdare, intensifierat arbete för integrering av drönare försedda med hjärtstartare och att organisera om ambulanssjukvården till en gemensam regional förvaltning.

Den psykiska ohälsan är fortsatt ett prioriterat område för Sverigedemokraterna. Senast 1 januari 2028 ska vårdval inom barn- och ungdomspsykiatri vara infört.

Avslutningsvis satsar Sverigedemokraterna på att införa avgiftsfritt vaccin mot pneumokocker från 65 års ålder, samt en sänkning av patientavgift för Rehab till 100 kr.

Strategi för hälso- och sjukvården

VGR är enligt svenska mått en stor region sett till befolkningsantal och verksamhetsstorlek. Regionen består av allt från stora städer, små orter, landsbygd, stora industrier och småföretagare samt goda utbildningsmöjligheter. Regionen har bra förutsättningar till både stabil personalförsörjning och goda skatteintäkter. Samtidigt har regionen stora utmaningar när det gäller demografi, kompetensförsörjning och tillgänglighet.

Demografin i Sverige håller på att förändras. I hela landet ses liknande mönster där andelen av population över 65 år (särskilt gruppen 80 år och uppåt) ökar samtidigt som andelen i arbetsför ålder (18–64 år) minskar. Vi kan både i landet och i Västra Götaland se minskning i antalet barn och unga som kommer leda till förändrade behov inom mödrahälsovård, förlossning, barnhälsovård med mera. Den demografiska utvecklingen kommer kräva tydligare förändringar och prioriteringar avseende det offentliga åtagandet inom hälso- och sjukvården, särskilt i den långsiktiga planeringen.

Tabell 1. Prognos för den demografiska förändringen i Västra Götaland

Åldersgrupper	Förändring (%)			Andel av befolkning	
	2024	2034	2024-2034	2024	2034
0-19	399 697	373 540	-6,5%	22,5%	20,3%
20-64	1 013 565	1 053 893	4,0%	57,2%	57,2%
65-79	255 267	276 370	8,3%	14,4%	15,0%
80-100+	104 292	138 451	32,8%	5,9%	7,5%
Total	1 772 821	1 842 254	3,9%	100,0%	100,0%

Förändringarna för att nå ett sammanhållet hälso- och sjukvårdssystem utgår från följande interna visioner, mål och strategier: Vision Västra Götaland – Det goda livet, Strategi för omställning av hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen 2023–2027, Handlingsplan 2020–2027 Västra Götalandsregionen ska bli Sveriges bästa offentliga arbetsgivare.

Hälso- och sjukvårdssystemet sträcker sig idag utanför regionens ramar, kommunerna har ansvar för kommunal primärvård samt är en viktig del i folkhälsoarbetet, även civilsamhället bidrar som en viktig part. Därför krävs det nära samarbete mellan kommuner, regionen och civilsamhället för att få den kommunala primärvården, hälso- och sjukvården samt folkhälsoarbetet att fungera på bästa sätt.

Mål: Invånarnas tillgång till den vård de behöver ska öka

Bland invånarna är sjukvården oftast en av de högst prioriterade frågorna och våra medborgare förtjänar att få en sjukvård i världsklass. I detta avseende bryr sig gemene man eller kvinna inte om vården är utförd av privata eller offentliga aktörer. De bryr sig endast om att få en kvalitativ vård inom vårdgarantins ramar. Sverigedemokraterna anser att regionens resurser behöver användas mer effektivt och prioriteras rätt för att vi ska komma på rätsida med problematiken. Vårdgarantin är ett krav, inte en rekommendation.

Vårdgarantin som regleras i Patientlagen (2014:821) utgår från en princip om 0-3-90-90, vilket innebär att du har rätt att:

- 0** - Första dagen har du rätt att komma i kontakt på den vårdcentral du är listad.
- 3** - Inom tre dagar har du rätt till en medicinsk bedömning av legitimerad personal inom primärvården.
- 90** - Inom 90 dagar har du rätt till ett första besök i den specialiserade vården.
- 90** - Inom 90 dagar har du rätt till att påbörja behandling.

Tabell 2. Statistik vårdgarantin väntetider 2025

Statistik väntetider 2025	Västra			Alla regioner
	Götaland	Stockholm	Skåne	
Medicinsk bedömning inom 3 dagar	92,9%	95,9%	86,5%	84,8%
Väntande första kontakt inom 90 dagar	67,9%	87,8%	68,7%	67,0%
Väntande operation/åtgärd andel inom 90 dagar	75,2%	80,6%	52,3%	63,7%

Källa: SKR väntetider i vården aktuellt vårdgarantier.

Jämfört med föregående år har VGR gjort framsteg inom väntande operation/åtgärd inom 90 dagar, dock konstateras det att första kontakt inom 90 dagar fortsatt ligger något lägre och bör således framöver prioriteras.

Kloka kliniska val är ett initiativ som syftar till att främja en mer medveten och evidensbaserad sjukvård genom att minska onödiga undersökningar och behandlingar. Det bygger på rekommendationer från olika medicinska specialistföreningar och riktar sig både till vårdpersonal och patienter. Målet är att skapa en dialog kring vad som verkligen är medicinskt motiverat, för att undvika överdiagnostik, överbehandling och potentiell skada.

Närsjukhusen är en viktig del av den elektiva vården och för Sverigedemokraterna är närsjukhusen högt prioriterat. Närsjukhusen vid Strömstad, Bäckefors och Lysekil har upphandlats och tilldelats Aleris som kommer driva verksamheten från och med 1 september 2026.

I Göteborgsområdet valde sex av åtta partier att skrota planerna på Wieselgrensplatsens närsjukhus, samtidigt som kontraktet med Capio Lundby löper ut 2029-12-31, vilket kan komma att innebära att sjukhuset på Hisingen stängs för gott 2030. Detta innebär att 103 000 patientbesök per år försvinner utan att det finns någon plan för hur dessa vårdtillfällen ska omhändertas.

I denna budget ger Sverigedemokraterna ett tydligt besked: Sjukhuset på Hisingen ska bevaras, renoveras och utvecklas. För att detta ska ske måste VGR genomföra en ny upphandling av sjukhuset parallellt med att ett långsiktigt nytt hyresavtal skrivs med Göteborgs Stad för att de ska våga investera i en renovering av byggnaden. Processen för detta måste starta omgående för att ge alla parter tydliga inriktningsbesked.

Tidigare har Sverigedemokraterna föreslagit att Högsbo närsjukhus bör ingå i Sahlgrenska Universitetssjukhusets förvaltning i stället för Sjukhusen i Väster. Statistiken visar att produktionen på Högsbo närsjukhus redan idag utförs i ökande grad av Sahlgrenska Universitetssjukhus. I och med detta föreslår Sverigedemokraterna att en utredning och genomlysning av Sjukhusen i Väster som organisation i sin helhet genomförs för att undersöka om den är ändamålsenlig.

Vaccinationer är en utav de främsta folkhälsopolitiska och förebyggande åtgärder som människan uppfunnit. Tack vare Sverigedemokraternas motion om avgiftsfritt vaccin mot TBE kommer nu regionen kliva ett steg i rätt riktning och införa vaccination mot TBE för 3-åringar, Sverigedemokraterna vill gå ytterligare ett steg längre och vill att vaccination mot TBE ska erbjudas avgiftsfritt för barn och unga upp till 18 år. Till denna satsning avsätter vi 143,2 miljoner kronor.

Folkhälsomyndigheten rekommenderar personer från 65 år att ta vaccin mot pneumokocker. Samtidigt har regionerna ingen skyldighet att erbjuda det avgiftsfritt före 75 års ålder. VGR är en av två regioner som inte erbjuder avgiftsfritt vaccin mot pneumokocker från 65 års ålder, detta innebär en markant ojämlik tillgång till hälso- och sjukvården sett ur ett nationellt perspektiv. Vaccinationstäckningsgraden i Västra Götaland bedöms vara omkring 25%, som är bland den lägsta i landet. Bäst vaccinationstäckningsgrad har region Norrbotten med 62%. Sverigedemokraterna lägger en riktad satsning på införande av avgiftsfritt pneumokockvaccin för personer 65–75 år. Sverigedemokraterna anser att ett nationellt vaccinationsprogram för äldre skulle var fördelaktigt både för patienterna och för regionernas ekonomi.

Upphandlad vård fungerar som ett viktigt komplement till den VGR utför i egen regi. Sverigedemokraterna vill se att mer vård upphandlas och därför avsätter vi 450 miljoner kronor, i satsningar på kökortning. Därutöver ska införande av vårdval inom ögonsjukvården prioriteras.

I livets slutskede är det viktigt att ge både patienterna och dess anhöriga en bra och värdig vård. Här ser vi Sverigedemokrater att den palliativa vården måste förbättras och stärkas men framför allt göras jämlik i hela regionen. På Sahlgrenska Universitetssjukhuset finns det idag ett välfungerande ASIH (Avancerad Sjukvård I Hemmet) men tyvärr så erbjuds detta endast patienter i de sydvästra delarna av Göteborg i dagsläget. Denna så viktiga vårdform för patienter och anhöriga måste erbjudas till fler.

Fokusområden inom detta mål:

- Vårdgarantin ska följas.
- Intensifiera arbetet med kloka kliniska val.
- Öka vaccinationstäckningsgraden.

Mål: En hälso- och sjukvård som arbetar för en ökad psykisk hälsa

Psykisk ohälsa är ett ökande problem i vårt samhälle samtidigt som våra psykiatrimottagningar brottas med en alltmer tilltagande rekryteringsproblematik. Om VGR ska lyckas få kontroll över, den i många hänseenden havererade psykiatrin, krävs det ett omtag.

Idag ryms den fysiska och psykiska hälsan i en och samma budget för våra sjukhusförvaltningar. Därigenom kan det bli svårt att särskilja de åtgärder och satsningar som krävs för att psykiatrin ska bli välfungerande. När det är svåra tider prioriteras den somatiska vården och nedskärningar drabbar psykiatrin i större utsträckning.

Det är dags att särskilja psykiatrin från den somatiska vården och säkerställa en egen budget genom att regionen skapar en psykiatriförvaltning. De ekonomiska resurserna som går till psykiatrin blir då mer transparenta, expertisen inom området samlas i en gemensam enhet och kan vara till nytta för hela regionen. Genom den framtida omställningen samt digitala hjälpmedel kan även personal baserad i till exempel Borås vara till gagn för en patient i Bengtsfors. Vilket kan vara av särskild vikt i nyttjandet av specialistkompetens. En annan effekt av att skapa en psykiatriförvaltning är att köerna kan kortas då regionen enklare kan föra över en patient till en mottagning med kort kötid.

För barn- och ungdomspsykiatrin råder en förstärkt vårdgaranti som innebär att barn och ungdomar inte ska behöva vänta mer än 30 dagar på en första bedömning samt ytterligare 30 dagar på en fördjupad utredning eller behandling.

Köerna till barn- och ungdomspsykiatrin (BUP) i VGR är oacceptabelt långa och därför har regionfullmäktige beslutat att införa Vårdval BUP, vilket skall vara infört senast 1 januari 2028. Många av de barn som får vård genom BUP kommer en dag övergå till vuxenpsykiatrin, därför är det av stor vikt att regionen säkerställer god tillgänglighet även där.

Suicidprevention

Under 2025 antog regeringen en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention. Den nationella strategin ska ge en långsiktig inriktning för arbetet under kommande tio-årsperiod vilket skapar förutsättningar för en gemensam riktning för hela samhället. Utifrån den nationella strategin antog Strategiska hälso- och sjukvårdsnämnden en uppdaterad regional strategisk inriktning för psykisk hälsa och suicidprevention. Denna inriktning ligger sedan till grund för den regionala planen för området. Ambitionen är tydlig, VGR ska kraftsamla inom området genom regionens samtliga samhällsuppdrag. Samverkan både inom VGR samt med andra samhällsaktörer, civilsamhällets organisationer och våra invånare är avgörande för arbetet. Vi vet att den psykiska ohälsan ökar i samhället och vi måste därför som region och medmänniskor agera metodiskt och systematiskt för att motverka suicid. Sverigedemokraterna ser allvarligt på suicid och suicidförsök. Samhället måste tillsammans göra mer i arbetet för suicidprevention men särskilt kommunerna och regionerna behöver förbättra samarbetet och arbeta mer strategiskt med frågan.

Rättpsykiatrin

Rättpsykiatrin är under stor ansträngning. Sverigedemokraterna anser att staten som utdömer straff även ska verkställa dessa straff och anser med det att rättpsykiatrin ska övergå i statlig regi. Västra Götalandsregionen ska under 2027 således tillskriva regeringen om detta. För att möta utmaningarna i närtid tillförs rättpsykiatrin 42 miljoner kronor.

Fokusområden inom detta mål:

- Västra Götalandsregionen ska nå full måluppfyllelse gällande vårdgarantin inom barn- och ungdomspsykiatri.
- Öka tillgängligheten till vård för invånare med psykisk ohälsa genom att skapa fungerande samverkan mellan olika aktörer, inom sjukvård, skola, socialtjänst och civilsamhälle.
- Införa vårdval inom barn- och ungdomspsykiatri.
- Tillskapa en psykiatriförvaltning.
- Säkerställ ett likvärdigt utbud av Ungas Psykiska Hälsa (UPH) i hela Västra Götalandsregionen.
- Fler vårdplatser inom rättspsykiatri.

Mål: Invånarna ska få en god vård på rätt vårdnivå

För att vi ska kunna möta dagens och framtidens behov måste vi förändra våra arbetssätt. Att få vård på sjukhus idag med alla de medicinska och tekniska framgångarna är extremt resurskrävande. Effektiviseringar, prioriteringar, samverkan och nytänkande är några av nyckelfaktorerna för att maximera våra begränsade resurser. En stor omställning av vården är under införande.

Nära vård i omställningen av hälso- och sjukvården är ett nytt sätt att arbeta med hälsa, vård och omsorg. Nära vård syftar till att skapa en bredare tillgänglighet som även gör det enklare för individer att utöva egenvård samt att nå sjukvårdspersonal. En viktig del i att skapa tillgänglighet är till exempel att kunna erbjuda digitala möten mellan patient och sjukvårdspersonal och möjliggöra fokus på förebyggande vård.

Primärvården ska alltid vara den naturliga ingången för patienter till hälso- och sjukvården och det ställer krav på god tillgänglighet och framför allt tydlighet för patienten. Fast läkarkontakt i primärvården är en rättighet för patienterna och Sverigedemokraterna menar att det är av största vikt att invånare kan se vem som är patientens fasta läkarkontakt på 1177.

Utökade öppettider samt kvälls- och helgöppna mottagningar är viktigt för att öka tillgängligheten till primärvården. Gång efter gång har kvälls- och helgöppna mottagningar beviljats dispens för att inte ha öppet, vilket i sin tur har försvagat primärvården som den naturliga ingången.

Närsjukhus med elektiv vård kommer att bli mer produktiva och ge förutsättningar att korta de allt för långa vårdköerna, därför behöver utbudet genomlysas för att säkerställa robusta och långsiktigt hållbara närsjukhus.

I VGR finns en närakut vid Östra sjukhuset som drivs av Närhälsan, vilket kan beskrivas som en primärvårdsenhet lokaliserad nära den ordinarie akutmottagningen. I snitt hänvisas var fjärde patient som söker till den ordinarie akutmottagningen dit, som då har minskat söktrycket på akutmottagningen.

Att patienter som egentligen borde sökt vård inom primärvården i stället söker sig till akutmottagningarna är en stor utmaning. Enligt Sahlgrenska Universitetssjukhusets akutmottagning handlar det om hela 70 000 besök om året som sökt till fel vårdnivå. För att främja omställningen till nära vård och lätta trycket på akutmottagningarna bör det framgångsrika konceptet med en närakut vid Östra sjukhuset spridas till fler akutmottagningar i regionen.

Det krävs att region och kommun krokar arm för att bilda ett sammanhållet kretslopp. Detta gäller till exempel Elevhälsan, som idag ligger under kommunen som huvudman där medicinska och psykiatriska delar ingår. På grund av att barnet går från regionens hälso- och sjukvård till en annan huvudman under dessa år faller många barn och unga mellan stolarna. Sverigedemokraterna menar att Västra Götalandsregionen ska ta initiativ till dialog om driftsansvar för den medicinska och psykiatriska delen av elevhälsovården.

Inom primärvården har dietistverksamheten de senaste åren minskat i antal dietister sett till det kraftigt ökade behovet bland befolkningen. Två stora folkhälsoproblem som förvärrats under den senaste tiden är både undernäring och fetma. Fler äldre lider av undernäring och undervikt som kan leda till livshotande tillstånd. Samtidigt ökar övervikt och fetma bland barn, unga och vuxna i en rasande takt som även det har stora hälsoimplikationer. Dietister i primärvården har som en följd av detta behövt göra kraftiga begränsningar i vilka patientgrupper de kan ta emot. Detta visar på att efterfrågan och behov av deras kunskap är större än kapaciteten.

Dietistinsatser behövs i tidigare skeden, särskilt när det handlar om hälsoproblem relaterade till vikt (både undervikt och övervikt). Ju tidigare insatser sätts in, desto bättre mår individen och folkhälsan.

Vi ser också att obesitasvården behöver stärkas i hela regionen. Vilket bäst och snabbast kan göras genom att skapa ett tilläggsuppdrag inom primärvården för obesitasmottagningar.

En viktig del i arbetet med omställning är ordnat överförande där vård skiftas från sjukhusen till primärvården. För att intensifiera detta arbete satsar Sverigedemokraterna 50 miljoner kronor per år. Medlen som ska användas till att finansiera de bryggkostnader som uppstår vid ordnat överförande.

Fokusområden inom detta mål:

- Öka takten i omställningen till nära vård.
- Fortsätta utveckla primärvården till den naturliga ingången för patienter till hälso- och sjukvården.
- Samverkan med kommunerna om den medicinska och psykiatriska delen av elevhälsan ska utvecklas.
- Barnfetma och ohälsosamma levnadsvanor ska minska i Västra Götaland.
- Arbeta med utökat öppethållande och säkerställ ett robust utbud av kvälls- och helgöppna mottagningar.
- Stärk telefontillgängligheten till primärvården.
- Minska trycket på akutmottagningarna genom fler närakuter.
- Inför ett tilläggsuppdrag i krav- och kvalitetsboken om obesitasmottagning.

Mål: Stärk den prehospitala akutsjukvården

Sverigedemokraterna anser att bristen på ambulanser är alarmerande. Västra Götalandsregionen har idag ett mål om att 90% prio-1-A larm ska nås inom 20 minuter, något som regionen på flera håll inte klarar idag. Sverigedemokraterna anser att alla prio 1 larm, oavsett om de är A eller B ska nås inom 20 minuter.

För att förbättra inställetiderna krävs inte bara mer ekonomiska resurser utan även organisatoriska och strukturella åtgärder. I Socialstyrelsens skrift om Sveriges prehospitala

akutsjukvård – nulägesbild, bedömning och utvecklingsförslag (artikelnummer: 2023-2-8337, publicerad februari 2023) går det att läsa följande om ambulanssjukvårdens grunduppdrag:

”Ambulanssjukvårdens grunduppdrag, liksom avgränsning mot andra funktioner inom hälso- och sjukvården, är i praktiken otydligt. Denna otydlighet tenderar att förstärkas i och med hälso- och sjukvårdens förflyttning mot en mer nära vård.”

”Ambulanssjukvårdens specifika förmåga består i bedömning och behandling av svårt sjuka och skadade patienter innan och under transport till sjukvårdsinrättning. Ambulanssjukvården utför idag därutöver flera typer av uppdrag som inte nödvändigtvis kräver ambulanssjukvårdens specifika förmåga. Det finns därmed indikationer på att ambulansresursen inte utnyttjas optimalt.”

I Västra Götalandsregionen råder ett påtagligt behov av att effektivisera och samordna den prehospitala vården. Samt för att möta invånarnas behov av snabb och korrekt riktad vårdinsats och för att stärka beredskapen och handlingskraften i krissituationer.

Den nuvarande fragmenterade strukturen, med fem olika och varierande prehospitala ledningsstrukturer och olika resurser, försvårar inte bara den dagliga effektiviteten och koordinationen av nödvändig prehospital akutsjukvård, utan även möjligheten att snabbt mobilisera en sammanhängande respons under akuta kriser eller krig. Genom att konsolidera ledningen och ha en enda prehospital akutsjukvårdsorganisation i stället för fem, kan VGR inte bara förenkla beslutsprocesser utan också säkerställa en mer enhetlig och effektiv strategisk inriktning och resursanvändning i hela regionen. Dessutom bör Sjukvårdens Larmcentral (SvLc) integreras i den prehospitala förvaltningen för att förbättra lednings och samordningsstrukturen i hela VGR.

I Fyrbodals kommun har ett framgångsrikt system etablerats kallat "Samverkande sjukvård" där kommunens sjuksköterskor (IVPA-SSK) utbildats för att snabbt kunna ingripa i akuta medicinska situationer när de är geografiskt närmare än traditionella ambulansresurser. Detta system har möjliggjort en effektivare och snabbare vårdinsats.

Även projektet Kraftsamling drönare, där drönare försedda med hjärtstartare använts vid hjärtstopp är ett positivt exempel som Sverigedemokraterna vill fortsätta utveckla.

I Västra Götalandsregionen har det identifierats en brist på kvalificerad personal inom prehospital akutsjukvård i allmänhet men också specifikt ambulanssjukvårdare. För närvarande finns endast en utbildningsinstitution för ambulanssjukvårdare belägen i Skövde. Denna institution har begränsad kapacitet med endast 25 utbildningsplatser, trots en hög ansökningsfrekvens från hela södra Sverige. Begränsningen i utbildningskapacitet hindrar regionens möjligheter att växa och uppnå ambitionerna att nå en organisation bemannad av minst 30% ambulanssjukvårdare och 70% sjuksköterskor.

Den nuvarande kapacitetsbristen på utbildningsplatser leder till att många kvalificerade kandidater avvisas, vilket i sin tur påverkar VGR:s förmåga att uppnå bemanningen gällande ambulanssjukvårdare. Detta är inte hållbart ur ett långsiktigt perspektiv, särskilt i ljuset av en åldrande befolkning och en förväntad ökning av behovet av prehospital akutsjukvård.

Sverigedemokraterna satsar 150 miljoner kronor för att stärka den prehospitala vården.

Fokusområden inom detta mål:

- Vid prio-1 larm ska invånarna nås av ambulans inom 20 minuter.
- Skapa en enhetlig prehospital förvaltning där sjukvårdens larmcentral är integrerat.

- Uppnå ambition om bemanning av minst 30% ambulanssjukvårdare och 70% ambulanssjuksköterskor.
- Fortsätta implementera drönare i den prehospitla akutsjukvården.
- Verka för fler utbildningsplatser till ambulanssjukvårdare på regionens folkhögskolor.
- Teckna nya IVPA-avtal med räddningstjänsterna i enlighet med den framtagna avtalsmallen.

Mål: Stärkt kvinnohälsa och förlossningsvård

VGR:s förlossningsverksamhet har varit ansträngd och det har gjorts stora förbättringar inom området men det finns fortfarande arbete kvar att göra. Vi måste fortsatt stärka personaltätheten samtidigt som vi säkerställer god arbetsmiljö, möjlighet till utveckling på arbetsplatsen och adekvata löner. VGR har ett mål om en barnmorska per aktiv förlossning, vilket Sverigedemokraterna ställer sig bakom.

Att föda är en mycket speciell upplevelse, oftast full av förväntningar och lycka. Samtidigt kan upplevelsen vara blandad av känslor som glädje, stress och rädsla. Det är därför viktigt att vi har en trygg och säker förlossningsvård i hela regionen. Om personalen upplever stress, frustration och otillräcklighet finns det risk att detta förs över till den blivande mamman och barnet vilket kan leda till komplikationer.

Var femte kvinna som får bröstcancer är äldre än 74 år. Trots detta är den övre åldersgränsen för kostnadsfri mammografiscreening 74 år enligt Socialstyrelsens föreskrifter. En direkt motsättning gentemot våra mål om att arbeta proaktivt och hälsofrämjande. Det undergräver rätten till en jämlik vård då vi ofta fortfarande är friska vid 74 år och har många år kvar av livet. Sverigedemokraterna anser att VGR ska införa organiserad provtagning för bröstcancer för kvinnor över 74 år (i likhet med regionens införande av organiserad provtagning för prostatacancer).

I krav och kvalitetsboken skall det tillföras ett tilläggsuppdrag om klimakteriemottagning.

Bristen på gynekologiska mottagningar är påtaglig och Sverigedemokraterna prioriterar under 2027 att upphandla fler gynekologiska mottagningar i extern regi.

Exemplen är många där sjukdomar kopplade till kvinnokroppen inte är jämlik. VGR ska bli en föregångare i nära och tillgänglig vård som ger ett jämlikt utbud över hela regionen. En likvärdig vård för alla våra invånare oavsett ålder.

Fokusområden inom detta mål:

- Nå full måluppfyllnad om en barnmorska per aktiv förlossning.
- Införande av organiserad provtagning för bröstcancer för kvinnor över 74 år.
- Fortsätta arbetet med att differentiera förlossningsvården vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset till tre avdelningar med olika vårdnivåer.
- Etablera fler klimakteriemottagningar.
- Regionen ska upphandla fler gynekologiska mottagningar i extern regi.
- SSN får i uppdrag att utreda hur kostnadsfritt syskonförsök vid IVF kan införas i VGR.

Mål: Offensiv implementering av artificiell intelligens (AI) inom sjukvården

Det är dags att Västra Götaland blir mer offensiva i arbetet med att implementera AI inom hälso- och sjukvården. AI utvecklas med högt tempo och stöts på alltmer frekvent i vardagslivet.

AI har stor potential inom följande i hälso- och sjukvården:

- Logistik och vårdförlopp i komplexa samordningsmiljöer.
- Journaler, schema och administration.
- Diagnostik inom bildområdet.
- Egenmonitorering och tidig upptäckt.
- Precisionsmedicin.

Inom bröstcancerdiagnostik där ger AI screeningstöd vilket har visat sig minska behovet av dubbelgranskning då det räcker med en radiolog i stället för två, och att 20 procent fler cancerfall detekteras utan att påverka andelen positiva. Vid Helsingborgs lasarett har ett pilotprojekt med AI-integrerad diagnostik för prostatacancer lett till att radiologer gått från 15 minuter per fall till 5–7 minuter.

AI får däremot inte innebära en avhumanisering av hälso- och sjukvården utan i stället ska AI-lösningar bidra till att förstärka sjukvården, frigöra resurser och förenkla för regionens medarbetare. Sverigedemokraterna anser att regionfullmäktige ska besluta om etiska riktlinjer för AI-implementering i sjukvården där det förtydligas vad AI får genomföra principiellt.

Fokusområden inom detta mål:

- AI sak bli en självklar del inom hälso- och sjukvården som bidrar till att förstärka sjukvården, frigöra resurser och förenkla för regionens medarbetare.
- Skapa etiska riktlinjer för AI-implementering inom hälso- och sjukvården.

Kvantifierbara mål inom hälso- och sjukvården

För att säkerställa ovan angivna mål och fokusområden finns ett antal indikatorer som regionen ska följa under kommande period med särskilda mål om ökning alternativt sänkning. Kvantifierbara mål, dessa indikatorer är mätbara för att ge regionen tydliga mål för förbättringar av särskilt utsedda prioriterade områden.

Område	Indikator 2025	Mål för 2027
Vårdgarantin	Se tabell 2	Förbättrade resultat
Prio-1 larm	85 procent	90 procent ska nås av ambulans inom 20 minuter
Beläggningsgraden inom den somatiska slutenvården	101,5 procent	Måltal om max 90 procent
Beläggningsgrad inom psykiatrin	96 procent	Måltal om max 90 procent
Antal patienter per allmänspecialist läkare på vårdcentral		Måltal 1100 per läkare

3. Regional utveckling

Västra Götaland är en stark industriregion och en av Europas ledande innovationsregioner med globala företag, lärosäten, starka forskningsmiljöer och välutvecklade strukturer för entreprenörskap och innovation. Det finns goda förutsättningar för omställning till ett hållbart, konkurrenskraftigt och attraktivt samhälle, samtidigt som det finns utmaningar för länets utveckling och Västra Götalands position i omvärlden.

Sverigedemokraterna verkar för att det ska gå att leva och verka i hela Sverige. Som Sveriges nya, stora landsbygdsparti är det helt centralt för oss att hela länet ska utvecklas med etableringar, satsningar och framtidstro. Denna princip vägleder och är av hög prioritet för oss i arbetet med regional utveckling.

Västra Götalandsregionen har en hög ambition inom det regionala utvecklingsarbetet och gör betydligt mer än vad lagen kräver. Satsningarna finansieras dessutom i större utsträckning genom den egna skattekraften än andra regioner. För att kunna upprätthålla en hög standard och tillgänglighet inom kärnuppdragen hälso- och sjukvård och kollektivtrafik, samt för att undvika skattehöjningar, kommer ambitionerna inom regional utveckling behöva minska.

Under innevarande budgetperiod kommer de regionala bidragen därför att minska för regional utveckling. Följande kapitel beskriver i stället hur VGR omhändertar uppdraget med en lägre budgetram på både kort och lång sikt.

VGR ska bedriva regional utveckling i enlighet med lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar samt förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete. I detta ingår bland annat att ta fram en regional utvecklingsstrategi. Genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin sker i samverkan med kommuner, kommunalförbund, myndigheter, näringsliv, akademi, civilsamhällets organisationer och inte minst VGR:s egna bolag och förvaltningar. Ambitionsnivån för utförande av strategin är dock inte reglerat i lag utan faller på respektive region utifrån egen tolkning.

Sverigedemokraternas reserverade sig mot regionfullmäktiges beslut i februari 2026 gällande *Aktualiserad regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland* och kommer således utgå från vårt eget förslag till strategi för att beskriva det fortsatta arbetet.

Strategin består av fyra långsiktiga prioriteringar:

- Arbetsmarknad och utbildning
- Forskning och utveckling
- Robust energiförsörjning
- Civil beredskap

Inom ramen för den gemensamma samverkan bör det aktualiseras hur VGR som drivande part i omställningsarbetet, hittar former för att effektivisera sitt åtagande. Samt för hur regionen ska använda de budgeterade medlen inom prioriteringsområdena på ett mer återhållsamt sätt.

Tvärgående perspektiv

Genomgående i det regionala arbetet med utveckling och satsning på de beskrivna områdena ska det ställas mot fyra tvärgående perspektiv. Varje projekt, finansiering och verksamhet ska ställas och analyseras mot:

1. Demokratiskt förankrad styrning

Ett långsiktigt hållbart samhälle kräver en stark och förankrad demokrati. Regionen ska arbeta för ökad dialog med invånarna, tydliggöra roller och ansvar, och värna den svenska demokratin mot påverkan från organiserad brottslighet och desinformation. Det lokala självbestämmandet ska värnas, och styrningen präglas av öppenhet och tillit.

2. Målstyrning och utvärdering

För att utvecklingsarbetet ska ge största möjliga nytta krävs kontinuerlig uppföljning och lärande. En oberoende part ska utvärdera regionens insatser och föreslå förbättringar. Användning av externa medel ska alltid kunna motiveras ur ett regionalt utvecklingsperspektiv och relateras till egen resursinsats. Exempelvis ska även företagets tid och insats kunna mätas.

3. Demografi och framtida samhällskraft

Den demografiska utvecklingen med lågt barnafödande och en åldrande befolkning ställer krav på riktade insatser. Regionen ska främja familjebildning genom projekt som bidrar till attraktiva boendemiljöer, tillgång till service och trygghet. Särskilt fokus ska ligga på att göra det möjligt att leva och verka i hela Västra Götaland, motverka centralisering och stärka landsbygden. Barns rätt till en trygg uppväxtmiljö ska stå i centrum.

4. Kultur och livsmiljöer

Kultur, gemenskap och gestaltade livsmiljöer spelar en viktig roll för ett sammanhållet samhälle. Regionen ska stödja lokal kulturutveckling och skapa levande miljöer som stärker identitet, trygghet och tillhörighet. Tillgång till meningsfull fritid, trygga offentliga platser och kulturella uttryck ökar viljan att bo kvar, bilda familj och bidra till samhällsutvecklingen.

Mål: Västra Götalandsregionen ska värna och arbeta enligt principen att det ska gå att leva och verka i hela regionen.

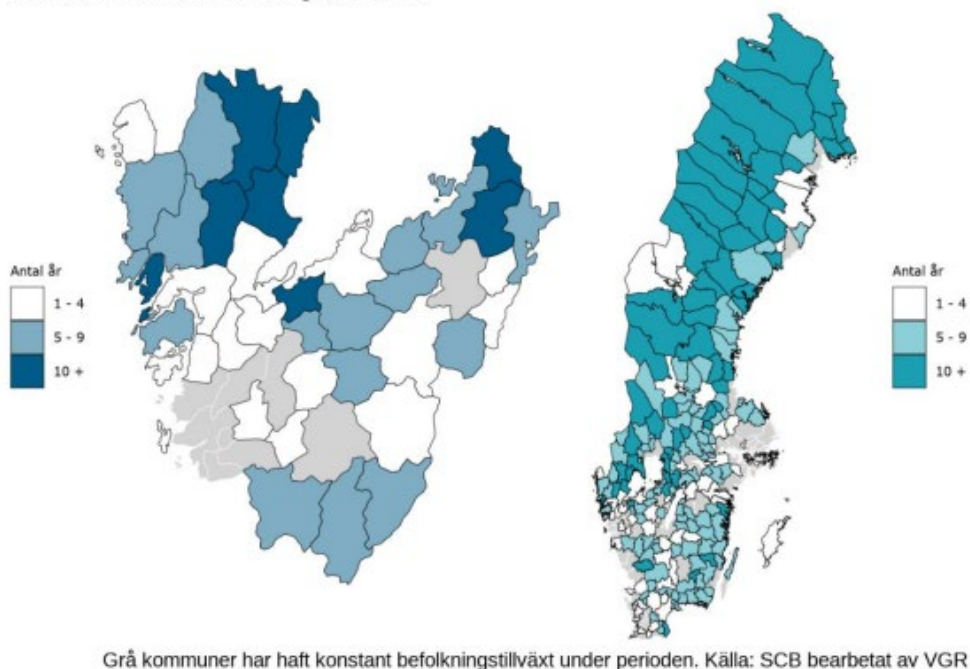
Hela Västra Götaland ska leva

Stora territoriella delar av Västra Götaland har under 2000-talet minskat befolkningsutvecklingen och vi ser en stor utmaning i och med avbefolkningen på lands- och glesbygden (se figur 2 nedan). Detta kräver eftertanke och relevanta åtgärder. Genom att stärka förutsättningarna för ett levande Västra Götaland krävs en god och jämn befolkningstillväxt över hela länet. Inom detta har VGR en marginell, men ack så viktig, möjlighet att påverka.

För Sverigedemokraterna är den enskilt viktigaste åtgärden inom ramen för den regionala utvecklingen att värna och verka för principen att hela Västra Götaland ska leva. Detta innebär rent konkret att skapa goda förutsättningar för infrastruktur på väg och järnväg, samhällsservice som skola, vård och omsorg, uppkoppling och näringsetableringar. För detta måste Västra Götalandsregionen agera möjliggörare som regional aktör. För miljö- och regionutvecklingsnämnden måste ett större fokus ligga på detta, inte minst kring fördelning av budgetmedel.

Figur 2. Visualisering av befolkningsminskning i VGR sedan 2010.

Flera kommuner har upplevt befolkningsminskning flera år i rad sedan 2010-talet
Antal år med minskade befolkning sedan 2010

Figur 2. Källa: Underlag till Fakta Västra Götaland 2026 – Demografisk utveckling (<https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/Demografi.pdf>)

Regionala flygplatser

Det regionala utvecklingsuppdragets huvudsakliga syfte bör vara att gynna etablering av arbetstillfällen, stärka attraktionskrafterna och underlätta kommunernas förutsättningar för dessa. I praktiken innebär detta bland annat att ge näringsidkare goda förutsättningar att verka i hela Västra Götaland både i mindre orterna och större städer. Att så långt det är möjligt bidra till de regionala flygplatsernas fortlevnad och utbyggnad är något som på riktigt stärker näringslivets förutsättningar i hela Västra Götaland.

Regional utvecklings beredskap inför kris eller krig

En viktig del av beredskapen är robust infrastruktur. Detta inkluderar satsningar på både väg- och järnvägsnätet för att säkerställa tillförlitliga och säkra transportvägar under kris eller krig. Dessutom är det nödvändigt att stärka elnätkapaciteten för att garantera en stabil elförsörjning, vilket är avgörande för att sjukvården och andra kritiska samhällsfunktioner ska kunna fungera även vid strömbrott.

Sverigedemokraterna vill se en omfattande upprustning av de regionala flygplatserna i Västra Götaland. I första hand handlar detta om att inrätta fler beredskapsflygplatser, som exempel Säve flygplats. I förlängningen ska Västra Götalandsregionen, som stor aktör, agera möjliggörare för detta genom att i relevanta instanser driva påverkan mot andra och bidra med anslag.

Försörjning av livsmedel och foder i Västra Götaland

Det blir allt viktigare att säkerställa en hög grad av självförsörjning, inte minst när det kommer till livsmedel och foder. Västra Götaland med sin blandade geografi har möjlighet till både

försörjning av råvaror från land och vatten. Regionen ska inom området för regional utveckling stötta utveckling och innovation inom det här området.

Fokusområden inom detta mål:

- VGR ska vara en ledande part i arbetet för att skapa sammanhållning i regionen.
- Verka för lika villkor för stad och landsbygd.
- Säkerställa utvecklingen av god infrastruktur för regionens invånare och verksamma aktörer.
- Stärka förutsättningarna för en god beredskap inför kris och krig.

Mål: Kraftsamling för kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Utbildning - samordning och samverkan

Utbildning är i huvudsak inte en regional fråga då ansvaret ligger på kommunerna (grundskola och gymnasium) och staten (högre utbildning). VGR ansvarar för folkhögskolor och naturbruksskolor i Västra Götaland och har därmed en sorts kompletterande funktion. Regionens roll bör därutöver vara av samordnande karaktär, och i den kontexten är det viktigt att betona betydelsen av att anpassa samhällets utbildningar till arbetsmarknadens behov. Regionen bör agera som ett nav och bidra till att knyta samman näringslivet med kommuner, kommunalförbund och högre lärosäten.

Folkhögskolor i Västra Götaland utför en viktig samhällsnytta med sin unika pedagogiska form och höga grad av allmänkurser. Det möjliggör för de elever som kanske inte gjort färdigt sin gymnasieutbildning eller som inte heller kunnat tillgodogöra sig undervisning på vanlig kommunal komvuxutbildning att utvecklas och växa. VGR:s egna folkhögskolor behöver i högre utsträckning understödja regionens behov av kompetensförsörjning genom att bland annat utbilda fler undersköterskor och ambulanssjukvårdare.

Sverige har ett omfattande behov av fler lantbrukare och där har naturbruksskolorna i Västra Götaland en viktig funktion. Genom att fortsatt satsa på utbildning med fokus på bland annat djurvård, jordbruk och skogsbruk kan vi bibehålla och utveckla värdefull kunskap inom de gröna näringarna.

Koordineringen av behoven inom VGR:s utbildningssektor behöver ses över och förutsättningarna utredas för möjligheten att de två förvaltningarna för folkhögskolorna och naturbruksskolorna slås samman. Detta gäller även på den politiska nivån där de två styrelserna bör slås ihop och bilda en utbildningsstyrelse.

Fokusområden inom detta mål:

- Kraftsamla för fullföljda studier.
- Stärkt dialog med det civila samhället.
- Samverkan med myndigheter och näringsliv för att möta utmaningar och behov på arbetsmarknaden.

Mål: Västra Götalandsregionen ska vara en attraktiv region för ett hållbart och konkurrenskraftigt näringsliv.

Näringsliv och innovation

Tillväxt och hög sysselsättning är nödvändiga förutsättningar för att VGR ska kunna bibehålla och utveckla en verksamhet av genomgående hög kvalitet. Samtidigt måste tillväxten ständigt

balanseras mot viktiga samhällsvärden såsom folkhälsa, kulturarv, miljö och bevarandet av ett starkt socialt kapital. När VGR upplevs som attraktiv påverkar det inflyttningen, företagsetableringen och besöksnäringen positivt.

Stora delar av de områden som VGR beviljar projektmedel får även medfinansiering från staten och EU. VGR:s EU-kontor i Bryssel behöver agera mer proaktivt som regional aktör på EU-nivå. Utöver det befintliga arbetet med att påverka EU-lagstiftning och utvecklingsarbetet i enlighet med för VGR gynnsamma mål, bör regionen också aktivt söka bidrag i EU till regionala projekt.

Klimatpolitik och elförsörjning i Västra Götaland

Flera politiska partier uttrycker återkommande ambitioner om att hela regionen inom en mycket kort tidsram ska uppnå så kallad "fossilfrihet". I den nu gällande klimatstrategin anges exempelvis att *utsläppen av växthusgaser i Västra Götaland ska minska med 80 procent till år 2030 jämfört med 1990 års nivå*. Målsättningar som innebär en snabbare utsläppsminskningstakt än på nationell nivå.

Ett antal delmål av liknande karaktär har formulerats, däribland målsättningen om *fossilfritt flyg* till år 2025. Sverigedemokraterna menar att regionen bör avstå från att successivt införa klimatmål som senare tvingas revideras eller avvecklas. Detta riskerar att urholka målbegreppet och reducera det till ett kommunikationsverktyg. Resurser som behövs inom regionens kärnverksamheter bör därför inte omdirigeras till symboliska projekt.

Regionen har inte det övergripande ansvaret för elförsörjningen eller den tillhörande infrastrukturen. Dessa frågor hanteras på nationell nivå, där Svenska Kraftnät är systemansvarig myndighet. Samtidigt kan regionen bidra som en samverkansnod i det regionala utvecklingsarbetet, vilket förutsätter att regionens politik präglas av kostnadsmedvetenhet, saklighet och realism. Utifrån detta bör regionen exempelvis avveckla inköpen av biodiesel, då dessa i praktiken utgör symbolåtgärder.

På nationell nivå genomförs för närvarande en nysatsning på svensk kärnkraft, en inriktning som Sverigedemokraterna stödjer. VGR har varken mandat eller resurser att styra denna utveckling, men bör vid behov samverka med relevanta aktörer.

VGR bör inte agera för att intensifiera utbyggnaden av vindkraft i Västsverige, vare sig på land eller till havs. Skälet är att Sverige redan har ett överskott av intermittent, väderberoende kraftproduktion och ett underskott av stabil baskraft. Ytterligare utbyggnad av vind- eller solkraft förstärker denna obalans utan att lösa de underliggande problemen. I stället krävs reglerbar kraftproduktion som kan höja systemets lägstanivå. Regionens bör därför verka för att planerna på nya gasturbiner för elproduktion i Västsverige genomförs. Detta skulle bidra till ökad redundans i elsystemet, särskilt vid tillfällena då vindkraftsproduktionen är låg.

Fokusområden inom detta mål:

- Kraftsamla för stabil elförsörjning.
- Främja företagsamhet och kapacitet för förnyelse och hållbar utveckling.

Kvantifierbara mål inom Regional utveckling

För att säkerställa ovan angivna mål och fokusområden finns ett antal indikatorer som regionen ska följa under kommande period med särskilda mål om ökning alternativt sänkning. Kvantifierbara mål, dessa indikatorer är mätbara för att ge regionen tydliga mål för förbättringar av särskilt utsedda prioriterade områden.

Område	Indikator 2025	Mål
Andel av den totala projektkostnaden som VGR delfinansierar i projekt med medfinansierare (max tak för delfinansiering)	Värde saknas	VGR ska som högst delta med 40 procent av den totala projektkostnaden vid projekt som VGR delfinansierar
Avbefolkning i regionens lands- och glesbygdskommuner, demografisk utveckling	Se figur 2, sidan 18	Avbefolkningen ska minska och VGR ska verka för att skapa attraktivitet för befolkningstillväxt till länets lands- och glesbygdsområden
Andelen elever som tar gymnasieexamen på regionens naturbruksgymnasium	80%	100%

4. Infrastruktur och kollektivtrafik

Kollektivtrafiken fyller en viktig funktion i vardagen och fler invånare bör se den som ett fullgott alternativ till privata transportmedel vid pendling och andra resor. Särskilt inom och mellan större städer, där minskad biltrafik ger störst effekt på både miljö och trafikflöden.

På landsbygden bör kollektivtrafiken vara smidig och flexibel. I de fall där fasta turer inte är ett kostnadseffektivt alternativ är en utökad anropsstyrd trafik därför önskvärd. Målsättningen om att öka kollektivtrafikens marknadsandelar på landsbygden bör strykas för att i stället ersättas med ambitionen att de invånargrupper som behöver kollektivtrafik upplever att den är smidig och tillgänglig.

Inom ramen för det regionala bidraget till infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden finns behov av att åtgärder genomförs som minskar bland annat Västtrafiks behov av en ökad skattefinansiering. Den service som erbjuds ska vara av så hög kvalitet att invånarna är villiga att betala för den. Det kan åstadkommas genom att göra resandet smidigt, erbjuda välvårdade vagnar och bussar i en trygg och tillgänglig miljö. Utan en hög självfinansieringsgrad minskar dessutom utvecklingsmöjligheterna då intäkterna blir lägre och viktiga insatser kommer att behöva prioriteras ned. Att ständigt öka den skattefinansierade delen av intäkterna är på sikt inget alternativ då andra verksamheter som exempelvis sjukvård får mindre ekonomiska resurser. Bedömningen är således att inte tillföra riktade medel till infrastruktur- och kollektivtrafikområdet, mer än vad Västtrafiks långtidsprognos visar.

Trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland

VGR ansvarar för den regionala kollektivtrafiken i enlighet med lag (2010:1065) om kollektivtrafik, och ska som regional kollektivtrafikmyndighet ta fram ett trafikförsörjningsprogram.

I november 2025 antog regionfullmäktige Trafikförsörjningsprogram 2026–2029, som tillsammans med regionfullmäktiges budget är det övergripande styrdokumentet för kollektivtrafikens utveckling i länet. Programmet svarar inte emot Sverigedemokraternas ambitioner kring utvecklingen av kollektivtrafiken i Västra Götaland utan behöver således omgående revideras.

I stället för att sätta en ambition om att den procentuella andelen av våra invånare som nyttjar kollektivtrafiken ska öka, bör målet vara att tillgängliggöra och trygga ett säkert och smidigt

resande för invånare som faktiskt har behov av den. Sverigedemokraternas syn och förslag till utformning av trafikförsörjningsprogram beskrivs till del i följande budgetkapitel.

Differentierat trafikförsörjningsprogram

Vid kommande revidering av trafikförsörjningsprogrammet vill Sverigedemokraterna att regionen tillsammans med beställare och utförare tittar på förslag om att införa ett ökat differentierat system. Västra Götaland har stora geografiska olikheter och med varierande befolkningstäthet. Det ger inte alltid politiken rätt styrande verktyg för hur vi utvecklar den regionala samhällsservicen när man inte beaktar de olika förutsättningarna.

Nuvarande system för utformande av trafikförsörjningsprogrammet är stelbent där många kommuner vittnar till Västtrafik om en frustration. Medelstora städer med stadstrafik upplever att linjenätet inte matchar det behov som invånarna och resenärerna faktiskt har. Trafiken ska gå på det sätt som mer tydligt matchar invånarbehovet och önskemålen.

Kollektivtrafiken i Sverige är ständigt under utveckling. I Västra Götaland utvecklas trafiken framöver bland annat genom Västtrafiks "Buss on demand" (en form av anropsstyrd kollektivtrafik) som ett komplement eller ersättning till Västra Götalands befintliga stadstrafik. Trafikutveckling som syftar till att säkra god tillgänglighet på ett kostnadseffektivt sätt är angeläget att fortsatt se initiativ kring.

Projektet med Buss on demand fortsätter i olika kommuner i Västra Götaland under 2026 och nästa testområde är Mölnlycke. Det är angeläget att under flerårsplansperioden fortsätta med testprojekt i olika områden och att pröva om att eventuellt permanenta projektet i Västtrafik.

Ytterligare en viktig förutsättning för ett differentierat system är vidareutveckling av samtrafiken och att det finns goda resmöjligheter med gott flöde i hela sträckan för den enskilde resenären. Byten av buss eller tåg där man inte väntar in försenade anslutningar leder ofta till frustration och försämrar förutsättningarna för att fler väljer att resa kollektivt.

Storkoll 2050

Arbetet med framtagande av Storkoll 2050, en ny strategisk plan för storregional kollektivtrafik som ska ersätta Målbild tåg 2035 och Västtågsutredningen, pågår. Utgångspunkt ska göras utifrån reviderat trafikförsörjningsprogram och regional utvecklingsstrategi, två dokument som Sverigedemokraterna reserverat sig emot till förmån för egna förslag. Vi ser dock positivt på en uppdatering av den långtidsplaneringen av länets utveckling för järnväg och busstrafik.

Mer kan göras i syfte att öppna fler tågstationer och utveckla den spårbundna trafiken i Västra Götaland. Sverigedemokraterna avsätter medel i flerårsplanen för att utveckla detta. Tillsammans med kommuner och Trafikverket finns goda förutsättningar att stärka landsbygden med fler tågstopp och stationer.

Syftet med att ta fram en plan för Västra Götaland är flerdelat. Det kommer främst att vara ett viktigt planeringsunderlag för VGR och Västtrafik, men ska också tydliggöra den inriktningen för den storregionala kollektivtrafikutvecklingen som inspel till den kommunala planeringen.

Vägledning för storregional **kollektivtrafikplanering**

Underlag för **fordonsinvesteringar**

Underlag för påverkansarbete för bland annat **infrastruktur**

Planeringsunderlag för kommuner, Trafikverket, Länsstyrelsen, grannregioner m.fl.

Mål: Knyta samman Västra Götaland – för en hållbar och förbättrad tillgänglighet.

En fortsatt utbyggnad av kollektivtrafiken i Västra Götaland, med ambition om differentierad trafikförsörjning behöver prioriteras för att öka tillgängligheten och attraktiviteten.

I storstadsområdet och övriga regionala kärnor behöver kollektivtrafiken kapacitetsmässigt kunna ta hand om både bytesresor från det regionala systemet och de lokala behoven. Insatser krävs för att säkra kollektivtrafikens framkomlighet, både i form av påverkansåtgärder och samverkan kring konkreta projekt.

Ökad framkomlighet och förbättrad resenärsinformation vid störningar bidrar till ökad pålitlighet och trygghet för resenärerna. Det långsiktiga arbetet för att säkra kompetensförsörjningen inom kollektivtrafiken behöver fortsätta.

Fokusområden inom detta mål:

- Utveckla attraktiv kollektivtrafik som bidrar till geografisk tillgänglighet och rimliga förutsättningar.
- Kollektivtrafiken i kombination med andra färdmedel ska vara resurseffektiv och robust.
- Utveckla infrastruktur för ett transporteffektivt och uppkopplat Västra Götaland.

Mål: Resandet med kollektivtrafik i Västra Götaland ska kännetecknas av tillgänglighet, trygghet, säkerhet och vara smidig för alla invånare.

Tillgänglighet

Att säkra en tillgänglig, trygg, punktlig och komfortabel kollektivtrafik för passagerare är ett måste för att fler ska uppleva det som ett reellt alternativ till andra transportmedel, vilket inte minst är nödvändigt för människor boende och verksamma i småorter och på landsbygden. De geografiska avstånden kräver grundläggande service och väl fungerande infrastruktur för pendling till jobb, skola och fritidsaktiviteter. Resandet med kollektivtrafik har en stor roll att spela men för de flesta är bilen fortsatt helt avgörande för en fungerande vardag.

För att upprätthålla en god kundservice och tydliggöra ansvar för resor över regiongränser är det viktigt att Västtrafik arbetar med stärkt kundupplevelse och förutsättningar som förenklar för resenären.

Invånare med funktionshinder och/eller funktionsnedsättning är en prioriterad målgrupp för utveckling av tillgängligheten i kollektivtrafiken. Hållplatser, resecentra och stationsområden behöver kännetecknas av tillgänglighet för de med rörelsehinder. Västtrafik kommer under planperioden behöva utvärdera och inventera tillgängligheten tillsammans med relevanta

aktörer som mark- och fastighetsägare så att infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden kan besluta om ett relevant åtgärdsprogram.

En bilvänlig kollektivtrafik - Pendelparkeringar

Tillgängligheten för tågresande bilägare måste förbättras. Sverigedemokraterna är måna om att Västtrafik bedriver en bilvänlig kollektivtrafik. På många delar av landsbygden är det långt till närmaste hållplats eller resecentrum vilket förutsätter ett kombinerat resande, ofta med bil.

För att uppmuntra nyttjandet av pendling med kollektivtrafik behöver pendlingsparkeringarna och parkeringsplatserna i anslutning till resecentra bli säkrare. Parkeringsplatser som ligger avsides och är obevakade löper risk att utgöra områden med stölder och upprepade skadegörelser. Det ska vara tryggt att ställa bilen, till exempel genom kameraövervakning för att förhindra stölder och skadegörelse.

Ytterligare en förutsättning för det kombinerade resandet är storleken på pendelparkeringarna, att det följer och är i proportion till det ökande resandebehovet. Invånare och resenärer som vittnar om överfulla parkeringsplatser blir då annars ett hinder för det kombinerade resandet. VGR:s roll är att tillsammans med mark- och fastighetsägare säkerställa en god dimension på pendelparkeringarna.

Trygghet

Sverigedemokraterna värnar om trygghet för alla invånare. Många medborgare väljer tyvärr bort kollektivtrafiken på kvällar, nätter och helger på grund av otrygghet. VGR behöver ta ett krafttag kring ökad kameraövervakning på bussar, spårvagnar, tåg och vakter och trygghetsvårdar bör synas på utsatta linjer och hållplatser.

Många buss- och spårvagnschaufförer vittnar om en tuff arbetsmiljö och har på vissa turer behov av en säkrare arbetsplats. Göteborgs spårvagnschaufförer har idag låsta förarhytter. Denna möjlighet borde även inkludera busschaufförer och bättre prioriteras vid upphandlingar av nya fordon. 2026 tar VGR över ansvar och drift för Göteborgs 550 busskurer, där bör det vid utformningen av dessa genomföras riskanalyser av förutsättningar att bygga kurer med okrossbart material där det återkommande sker skadegörelse

Sverigedemokraterna vill se ytterligare satsningar och att det arbetas vidare med konceptet civila kontrollanter i kollektivtrafiken, främst i Göteborgsområdet. För att förebygga uppkomsten av otrygghet i resandet ska Västtrafik tillsammans med kommunerna och i samarbete med bland annat polisen inrätta en trygghetscentral i de större städerna i regionen.

Stärkt beredskap i händelse av kris eller krig

Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden bör flytta fram sina ambitioner och arbetsätt för beredskapshöjande insatser på infrastrukturen. Det osäkrare omvärldsläget ökar behovet av stärkt beredskap i Sverige och Västra Götaland. VGR spelar, utöver sin verksamhet inom hälso- och sjukvården, en central roll i att säkerställa att samhällets kritiska funktioner kan fortsätta fungera även under kris eller krig. En av de viktigaste aspekterna i denna beredskap är en robust och pålitlig infrastruktur, inklusive vägar, järnvägar och kollektivtrafik.

Fokusområden inom detta mål:

- Kollektivtrafiken ska vara utbyggd och attraktiv med god infrastruktur även på lands- och glesbygden.
- Samverka för god samhällsplanering och kollektivtrafikens framkomlighet.
- Systematisera arbetet med civil beredskap.

- Öka tillgängligheten och utbudet för resor med tåg i Västra Götaland.
- Utökad fokus på pendelparkeringar i samverkansarbetet med kommunerna.

Mål: En god arbetsmiljö för förare och övrig personal i kollektivtrafiken

Chaufförernas och tågpersonalens arbetsmiljö

Upphandlingsdirektiven till privata utförare av kollektivtrafiken gällande arbetsmiljö har under de senaste åren stärkts, detta inriktningsarbete behöver fortsätta. Västtrafik kan ställa tydligare krav på en god arbetsmiljö för förare. Delade turer ska undvikas. För att arbeta i enlighet med detta behöver Västtrafik i sitt anbudsförfarande erbjuda rimliga grupperingar av turer som skapar förutsättningar för företagen att planera arbetstid för sina förare.

Kollektivtrafikens kompetensförsörjning kräver ett gediget arbete och kartläggning av arbetsmiljö-frågor. Västtrafik bör tillsammans med upphandlade företag djupare utreda arbetsmiljöproblematiken och bristen på förare inom alla trafikslag med anledning av den otrygga arbetsmiljön och att skarpa åtgärder presenteras.

Biljettkontrollanternas arbetsmiljö

Västtrafiks upphandling av de civilklädda kontrollanterna har varit mycket lyckat i syfte att öka benägenheten för resenärer i Göteborg att betala för sin biljett. Samtidigt är arbetsmiljön tuff och utmanande för de civilklädda kontrollanterna ute i tjänst. Den hotbild kontrollanterna kan få utstå för att de utför sina arbetsuppgifter är oacceptabel. Arbetsmiljön behöver stärkas och Västtrafik ska framåt upphandla en stödjande verksamhet till de civila kontrollanterna i form av trygghetsvakter.

Fokusområden inom detta mål:

- Ökad trygghet under arbetstid för förare genom förebyggande åtgärder.
- Inför trygghetsvårdar för att underlätta ombordpersonalens säkerhet.
- Utreda arbetsmiljöproblematiken och bristen på förare inom alla trafikslag.

Mål: Kollektivtrafiken ska långsiktigt ha ett minskat behov av skattefinansiering och ökat krav på självfinansiering

Ökad självfinansieringsgrad i Västtrafik

Västtrafiks självfinansieringsgrad var åren innan pandemin motsvarande 50–51 % (enligt årsredovisningen). Pandemin och minskade biljettintäkter har påverkat självfinansieringsgraden negativt. För 2026 ser självfinansieringsgraden ut att öka till närmare 50% om den beslutade prisökningen, som ej var med i den ursprungliga budgeten, inkluderas. För att kunna erbjuda en bättre och mer tillgänglig kollektivtrafik, utveckla utbudet och kunna göra de investeringar som behövs får inte ekonomin urholkas. Västtrafiks trafikavtal är indexerade och innebär att kostnaderna för befintlig trafik ökar i takt med kostnadsutvecklingen i samhället generellt.

Sverigedemokraterna är angelägna om att Västtrafik fortsätter arbetet med ökad intäktssäkring och når den ambitiösa målsättningen om ökad självfinansieringsgrad. I syfte att fortsätta arbetet med intäktssäkringen för Västtrafik bör ett lojalitetsprogram för resenärer och kunder utredas och vidareutvecklas. Självfinansieringsgraden ska på sikt öka, med en kortsiktig ambition att nå 50 procent senast 2029.

Det är viktigt att kollektivtrafiken bär mer av sina egna kostnader och inte tar större del av de fördelade regionbidragen än den gör idag. Det skulle annars innebära att andra verksamheter

såsom sjukvård åderlåts och får en allt mindre andel av fördelningen. Eftersom Västtrafik har obeskattade reserver på närmare 1,5 miljarder kronor så kan dessa användas för att jämna ut de ekonomiska resultaten under en period där regionbidragen blir lägre. Verksamheten hinner då anpassa sig och se över sina intäktskällor samt kostnader.

Reklam i kollektivtrafiken

Ytterligare åtgärd, för Västtrafik att använda i sitt arbete med att diversifiera sina intäktskällor, är att göra en översyn av nyttjandet av reklamplatser i kollektivtrafiken. Västtrafik ska även se över huruvida de kan återta ansvaret för reklamutbudet från det privata företaget som idag ansvarar för uthyrningen, alternativt att vi kan kräva en större del av intäkterna som reklamplatserna genererar.

Fokusområden inom detta mål:

- Intensifiera arbetet med att öka Västtrafiks självfinansieringsgrad.
- Utveckla åtgärder för hållbar finansiering av kollektivtrafiken över tid.
- Öka antalet civila biljettkontrollanter.
- Vidareutveckla lojalitetsprogram i kollektivtrafiken.

Mål: Västtrafik ska vara ledande i teknikomställningen med innovativa lösningar

Omställningen till elbussar innebär en betydligt längre livslängd än på dagens bussar, vilket innebär att det bör initieras en utredning angående dagens krav om specificerad livslängd i upphandlingar i stället kan riktas mot funktion. Utvecklingen av olika teknologier innebär stora osäkerhetsfaktorer kring investeringar i fordonsflottan, vilket gör att bolagen måste ta höjd i avtalen. På sikt kommer detta leda till högre avskrivningstakt än nödvändigt och således en högre kostnad.

Fokusområden inom detta mål:

- Följ den tekniska utvecklingen. Utred dagens krav om specificerad livslängd på bussar med syfte att se om inte krav i stället kan fokusera på funktion vid upphandling.
- Arbeta vidare med utvecklingsprojekt och innovativa lösningar.

Kvantifierbara mål inom Infrastruktur och kollektivtrafik

För att säkerställa ovan angivna mål och fokusområden finns ett antal indikatorer som regionen ska följa under kommande period med särskilda mål om ökning alternativt sänkning. Kvantifierbara mål; dessa indikatorer är mätbara för att ge regionen tydliga mål för förbättringar av särskilt utsedda prioriterade områden.

Område	Indikator 2025	Mål
Andelen resande upplever resande med Västtrafik som tryggt	66%	Upplevd trygghet ska öka
Västtrafik AB självfinansieringsgrad	46,7%	Självfinansieringsgraden ska öka
Punktlighet i trafiken Västtrafiks regionaltåg Spårvagnar Busstrafik	89,75% 72,37% Nytt mått som ska införas	Framkomlighet och punktlighet i kollektivtrafiken ska öka

5. Kultur

Kultur i Västra Götaland bedrivs med utgångspunkt i *Västra Götalands kulturstrategi och kulturplan 2024–2027*. Regionen arbetar brett med kultur genom både hel- och delägda kulturbolag samt genom olika typer av ekonomiskt stöd till kommuner, kulturaktörer och civilsamhället.

Västra Götalandsregionens kulturbudget och ambitioner har under de senaste två decennierna expanderat kraftigt och vi står inför en stor utmaning att prioritera och effektivisera verksamheten för att återgå till en ansvarsfull ekonomisk nivå. Självklart ska det finnas kultur, men vi kan inte ge allt åt alla. Regionens lagstadgade kärnuppdrag är det som ska prioriteras ekonomiskt.

Mål: Ett fritt, rikt och starkt kulturliv i hela Västra Götaland

Samordning och kunskap ska vara VGR:s huvudsakliga roll inom kulturområdet, snarare än att stödja med skattefinansierade bidrag. En förändring som tar tid men som Sverigedemokraterna anser vara nödvändig i längden.

De som bor i VGR ska ha tillgång till ett brett och högkvalitativt kulturutbud oavsett ålder, om du har en funktionsnedsättning eller inte, vilken bakgrund du har eller ort du valt att leva i. Vi ska kunna möta barn och ungas behov av kultur på deras villkor till exempel inom idrott, kulturskolor och spelkultur. För att öka tillgängligheten vill Sverigedemokraterna se ett ökat arbete inom kulturförvaltningen att ytterligare decentralisera kulturutbudet. Regionen ska inom fokusområdet "vidgat deltagande" prioritera barn och ungas jämlika förutsättningar. Genom arbetet med vidgat deltagande kan vi öka inkluderingen och därigenom stärka tilliten och sammanhållningen i regionen. Ett huvudsakligt mål med regionens kulturverksamhet är att framtidsrusta barn och unga. Därför vill Sverigedemokraterna se en Kulturarvsgaranti för barn. Detta säkerställer att alla barn i Västra Götaland, oavsett bostadsort, får ta del av det kulturarvet under sin uppväxt. Genom att prioritera mötet med vår historia, traditioner och klassiska konstformer skapar vi en trygg identitetsmässig grund för kommande generationer.

Regionen ska stå för kunskap och plats för nätverkande för den enskilda konstnären/kulturutövaren, våra 49 kommuner, kulturbolag och organisationer. Genom att regionen ser sitt huvuduppdrag som en kunskapssamlade kraft och som en naturlig plats för samverkan, kan vi nå mål om minskade ekonomiska medel till kulturen i regionen och frigöra resurser till vården.

Kulturens geografiska spridning i Västra Götalandsregionen är fortsatt ojämn, vilket slår särskilt hårt mot barn och unga i kommuner där det lokala utbudet redan är litet. Många skolor påpekar också att det är svårt att både avsätta tid och ekonomiska medel till att ordna bussresor till kulturen. För att motverka den ojämna geografiska spridningen måste kulturnämnden arbeta strukturerat och strategiskt med att säkerställa spridningen och stärka tillgängligheten i hela regionen och våra kulturbolag samt de verksamheterna med långsiktiga uppdrag måste ha turnerande verksamhet riktad till barn och unga.

Fokusområden inom detta mål:

- Vidgat deltagande.
- Samverkan och synergi.
- Inför en kulturarvsgaranti för barn och unga.

Mål: Bevara, vårda och belysa regionens kulturarv för att främja gemenskap

Att förstå det kulturella arvet är att förstå samhället. Genom att lyfta fram vår historia, traditioner och konstformer kan vi skapa en plattform för dialog, reflektion och gemenskap. Det är genom att bevara och uppmuntra intresset för vårt kulturarv som vi kan bygga en starkare och mer sammanhållen region, vilket gynnar oss alla.

Vårt lokala kulturarv är av ett stort regionalt intresse. Vi har i regionen ett flertal museer som lyfter fram den lokala historien och industrin. Det finns även många hembygdsgårdar som förvaltar kulturhistoriska landmärken och ger liv till gamla byggnader och traditioner som i sin tur bidrar till sammanhållningen.

Vårt lokala kulturarv är av ett regionalt intresse. Värna, vårda och visa är en viktig del i kulturarbetet i regionen. Vår historia har varit del i att skapa det demokratiska, fredliga och solidariska samhälle vi har idag och som länge kännetecknat Sverige. Att öka förståelsen för vårt kulturarvs betydelse och därigenom stärka den lokala, regionala och nationella sammanhållningen är angeläget. Vi vill därför inrätta en kulturarvspot som privata aktörer, organisationer, föreningar och kommuner kan söka medel från som ett stöd för såväl kontinuerliga som tillfälliga insatser som specifikt vårdar, bevarar och lyfter fram Västra Götalands kulturarv och kulturminnen.

Som deltagare i Haagkonventionen har Sverige en skyldighet att vidta åtgärder under fredstid för att säkerställa skyddet av vårt kulturarv i händelse av väpnad konflikt. Att säkerställa bevarandet av vårt lokala kulturarv och våra nationalskatter är inte bara ett ansvar gentemot historien utan också gentemot kommande generationer. Sverigedemokraterna menar att det måste upprättas planer och samverkan för att skydda våra fysiska kulturskatter och bevarande av kunskap om lokal historia och traditioner – det materiella och immateriella kulturarvet.

Fokusområden inom detta mål:

- Det regionala kulturarvet ska ges större utrymme i regionens kulturambitioner.
- Stärkt beredskap för bevarandet av kulturarvet vid krig.

Mål: Kulturen är en självklar del av arbetet med en god folkhälsa

Folkhälsa som begrepp handlar inte bara om den fysiska hälsan hos populationen, det handlar även om den psykiska hälsan, allmänt välmående, personlig utveckling, mänskliga rättigheter och demokrati. Kulturen kan ses som en resurs för ett berikat liv. Det finns många studier som stödjer påståendet att kultur är viktigt för hälsan och är ett instrument som kan användas i arbetet för att skapa folkhälsa.

Medie- och informationskunnighet (MIK) är det samlade begreppet med syfte att stärka individer som medvetna medieanvändare i en tid av snabb teknikutveckling. Biblioteken identifieras som en nyckelaktör för att öka det digitala deltagandet bland de som är digitalt utestängda. De kan tillhandahålla resurser som tillgång till enheter, kunskap om användning och utbildning i digitala färdigheter.

Vid sidan av de offentliga institutionerna som biblioteken, spelar det ideella föreningslivet en central roll. Sverigedemokraterna vill prioritera det ideella föreningarna och organisationerna då de spelar en central roll inom idrotten och fysisk aktivitet. De är en självklar kraft inom svensk kulturverksamhet. Genom stärkt arbete för en god fysisk folkhälsa riktat mot de ideella föreningarna och organisationerna inom RF-SISU kan vi tillsammans säkerställa en hållbar

utveckling inom barn- och ungdomskulturen och idrotten. Att alla i samhället har möjlighet till fysisk aktivitet där vi möter varje persons egna möjligheter och förmågor är viktigt för oss. Därför vill Sverigedemokraterna se särskilt stöd till de organisationer i civilsamhället och kommuner som anordnar verksamhet för dem med funktionsnedsättning. Parasporten ska stöttas och värnas.

Att skratta och le påverkar människan positivt. I flertalet studier fastslås det att lekterapeutisk verksamhet är av betydande karaktär under sjukhusvistelsen för barnen. Sjukhusclowner som främst arbetar med barn gör sjukhusvistelsen, som ofta kan vara skrämmande och omvälvande, till mindre obehaglig genom lek, sång, sagoläsning och annan kreativ och pedagogisk verksamhet. Därför ska regionen utveckla och öka anslaget till kultur på sjukhus och sjukhusclowner. Vi vill även att regionen inför kulturverksamhet på avdelningar för vuxna, särskilt för de som är ineliggande under längre perioder.

För att ytterligare stärka kopplingarna mellan kultur och folkhälsa vill Sverigedemokraterna införa metoden Kultur på recept (KuR) i Västra Götalandsregionen. Detta ska ses som ett kostnadseffektivt komplement till traditionell rehabilitering för personer med exempelvis stressrelaterad psykisk ohälsa. Genom att nyttja befintliga kulturarenor och föreningsliv kan vi, utan omfattande nysatsningar, erbjuda verktyg för snabbare återgång i arbete, minskat vårdbehov och bryta social isolering. KuR fungerar som en bro tillbaka till vardag och arbetsliv genom att stärka individens välbefinnande och självkänsla utanför den traditionella medicinska miljön.

Behovet av fristäder ökar när konflikterna och oroligheterna i vår omvärld blir alltmer påtagliga. Sverigedemokraterna vill se ett fortsatt arbete och en utveckling av fristäder när behov finns. Västra Götaland ska finnas som en trygg famn för de journalister och kulturpersoner som har en utsatt situation och hotbild.

Styrelsen för kulturutveckling har under 2025 arbetat med att stärka de nationella minoriteterna genom webbinformation, utbildningspaket och särskilda utställningar. Sverigedemokraterna ser att arbetet i regionen för de nationella minoriteterna är viktigt och ska fortsatt stärkas under kommande planperiod.

Kulturnämndens arbete med demokrati och yttrandefrihet ska stärkas och skapa bred kompetens kring frågor om hat, hot och påverkan. Kulturell och demokratisk infrastruktur är en viktig del i ett välfungerande samhälle och kan vara avgörande för förmågan att stå starkt i kris och krig.

Fokusområden inom detta mål:

- Stärkt arbete med Medie- och informationskunnighet (MIK).
- Stärkt folkhälsa genom idrott och fysisk aktivitet.
- God tillgång till sjukhusclowner och kultur på sjukhus.
- Stärkt demokrati och yttrandefrihet.

Mål: Nettokostnaden för regionens kulturverksamhet ska minska över tid.

För närvarande är många av regionens kulturinstitutioner högt beroende av skattepengar för finansiering och kan vara sårbara för budgetnedskärningar.

Genom att fastställa en realistisk ambitionsnivå och följa budgeten noggrant kan våra kulturinstitutioner undvika onödiga underskott och ekonomiska utmaningar. Självklart måste kulturnämnden säkerställa att våra verksamheter som GöteborgsOperan, Göteborgs

Symfoniker och Regionteater Väst har en budget med lång planerbarhet utan större svängningar från år till år, detta på grund av att stora delar av deras produktion behöver planeras flera år i förväg.

Vi ställer krav på våra kulturbolag att öka sin självfinansieringsgrad. Göteborgsoperan och Göteborgs Symfoniker gör redan ett bra arbete med sin självfinansieringsgrad men det finns utrymme att ställa krav om ytterligare ansträngningar och nå ännu bättre resultat.

En central del i arbetet med att minska kostnaderna är ett effektivare resursutnyttjande. Sverigedemokraterna vill därför införa en modell för cirkulär konsthantling vid regionens ny- och ombyggnationer. I stället för rutinmässiga nyinköp av konst, vilket ofta sker idag, ska fokus ligga på att cirkulera och tillgängliggöra verk från regionens befintliga konstlager. Genom att prioritera det egna innehavet sänker vi inköpskostnaderna och skapar en mer dynamisk omsättning av samlingen, där även verk av nya och lokala konstnärer kan ges plats.

Sverigedemokraterna eftersträvar en långsiktig ekonomisk balans där vår kärnverksamhet prioriteras. För att nå det målet och kunna lägga mer resurser på sjukvården som under lång tid varit underfinansierad, har vi två vägar att välja mellan. Den ena lösningen skulle vara att höja skatten och den andra innebär rationalisering för att frigöra ekonomiska medel från det som inte är kravställt, till exempel inom kultur och regional utveckling där vi gör mer än vad som krävs enligt lag. Enligt Sverigedemokraterna är alltså den enda rimliga vägen framåt att omprioritera de medel vi har, inte att höja skatten. Självklart ska vi ha kulturverksamhet i regionen men inte till de ofantliga medel som spenderas idag.

Inom detta vill vi se minskade bidrag till exempelvis studieförbunden samt minskade stöd till enskilda utövare. Vi vill hellre se likvärdiga utdelningar till kommuner och regionala aktörer som till exempel regionens kulturbolag, teatrar, konserthallar och kulturskolor med flera. Vi vill samtidigt stärka stöden till RF-SISU, parasport, bibliotek samt särskilda satsningar för allas rätt till deltagande och upplevelse. Över tid måste regionen minska kulturnämndens bidrag till en mer rimlig nivå. Kulturnämndens budget uppgick (exklusive statliga stöd) 2025 till 1 247 mkr, vilket motsvarar 702 kr/per invånare. Samtidigt har rikssnittet under de senaste åren legat på omkring 350–400 kr per invånare. Sverigedemokraterna menar att vi över tid måste gå ner till rikssnittet för regionbidrag till kulturen för att nå en ekonomiskt hållbar situation.

Fokusområden inom detta mål:

- Prioritering av regionens hel- och delägda bolag
- Ekonomisk återhållsamhet och balans

Kvantifierbara mål inom kulturen

För att säkerställa ovan angivna mål och fokusområden finns ett antal indikatorer som regionen ska följa under kommande period med särskilda mål om ökning alternativt sänkning. Kvantifierbara mål, dessa indikatorer är mätbara för att ge regionen tydliga mål för förbättringar av särskilt utsedda prioriterade områden.

Område	Indikator 2025	Mål
Antal besökare/deltagare inom regionens hel- och delägda kulturbolag samt museiverksamhet.	Antal besökare/deltagare redovisas i årsredovisning jämte föregående års antal för att skapa en tillgänglig och lättöverskådlig jämförelse över tid.	Målsättning för indikatorn är att öka andelen besökare/deltagare samt optimera antalet i förhållande till kostnaden.

Självfinansieringsgraden i regionens kommersiella kulturbolag samt kulturbolag som tilldelats långsiktiga uppdrag av Kulturnämnden.	Självfinansieringsgrad ska införas som en indikator som redovisas i Kulturnämndens årsredovisning.	Målet är att självfinansieringsgraden ska öka för samtliga kulturbolag som tilldelas ekonomiska medel av Västra Götalandsregionens kulturnämnd.
Budgeten för kulturen i regionen ska redovisas i årsrapporten som kronor per invånare (kr/invånare) (exklusive statliga bidrag).	702kr/invånare	Utöver årlig redovisning är målet att nå riksnittet (för 2024 var riksnittet 411kr/invånare).
Införande av Kulturarvsgaranti för barn och unga	Efter införande ska det årligen mätas antal mottagare (barn och unga)	Målet för kulturarvsgarantin för barn och unga är att det ska finnas god spridning över regionen och att vi årligen ska se en ökning av mottagare.

6. Västra Götalandsregionens lednings- och stödfunktioner

För att bedriva ändamålsenlig verksamhet inom regionens huvudsakliga ansvarsområden finns ett antal lednings- och stödfunktioner. Dessa ska genom uppdrag och i samverkan bistå organisationen att uppnå ambitionerna på ett kostnadseffektivt sätt, i linje med vad kommunallagen fastställer.

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen är Västra Götalandsregionens ledande politiska förvaltningsorgan. Den ska vara väl informerad om och ha ansvaret för hela organisationens utveckling, samt följa de frågor som kan inverka på dess utveckling. Regionstyrelsen vakar över att nämnder och styrelser fullgör sina uppgifter inom olika verksamhetsområden utifrån regionfullmäktiges beslut, och vad som enligt lag och andra författningar vilar på Västra Götalandsregionen.

Sverigedemokraterna föreslår att regionen tar bort Hållbarhetsutskottet samt Beredningen för mänskliga rättigheter. Hållbarhetsutskottet har idag lågt intresse från politikerna och ansvarsområdena kan förflyttas till andra styrelser och nämnder. Beredningen för mänskliga rättigheter gör idag mycket som samtidigt görs i både de delregionala nämnderna samt Kulturnämnden. Hållbarhet och mänskliga rättigheter är samtidigt två områden som alla förvaltningar förväntas arbeta med i någon mån. Det är både kostsamt och ineffektivt då det innebär att regionen bedriver så kallat dubbelarbete inom dessa två områden.

Effektivisering – en naturlig del i regionens verksamheter

I dagsläget är det många som förknippar effektivisering med besparing. Det är en misstolkning som måste stävjas. Att ständigt sträva efter att effektivisera arbetsmetoder och rutiner bör prioriteras upp och inkluderas i både det dagliga och det långsiktiga planeringsarbetet i verksamheterna. Fler medarbetare bör inkluderas i detta arbete med syfte att skapa en positiv kultur och ett naturligt långsiktigt fokus inom regionen. Detta ligger i linje med den

tillitsbaserade styrningsmodellen som införts och är under utveckling. Ett fokus bör även läggas på att inkludera mjuka nyckeltal i effektiviseringsarbetet, idag ligger väldigt mycket fokus på de hårda, ekonomiska.

Effektiviseringsberedning

En effektiviseringsberedning bör tillsättas direkt under regionstyrelsen i syfte att stödja nämndernas och styrelsernas arbete med både kortsiktig och långsiktig effektivisering, samt att arbetet med goda exempel sprids mellan förvaltningarna tills detta sker som en naturlig del i det dagliga arbetet.

Sverigedemokraterna vill även att effektiviseringsberedningen tillskapar en årlig premie, likt den miljöpremie som delas ut årligen till den verksamhet som vidtagit miljöförbättrande åtgärder. Med en sådan premie skulle bättre incitament finnas för förbättring och bra idéer. Ett ekonomiskt incitament för personalen i form av en engångssumma skulle kunna spara mycket pengar för regionen på sikt.

Överadministration

Sedan regionen infördes har de administrativa verksamhetsdelen av totalkostnaden succesivt ökat. Många av våra verksamheter, till exempel sjukhusförvaltningarna, har påbörjat arbetet med att minska administrationen. Arbetet måste även fortsättningsvis prioriteras varför anslaget till regionstyrelsen, vilket även innefattar koncernkontoret, minskas. Regionen bör även se över den politiska organisationen för att nå en mer effektiv och kvalitetssäkrad organisation där styrning och ledning är tydlig för verksamheterna.

Åter i bruk

Åter i bruk startade för några år sedan med syfte att återanvända möbler internt. Det framgick tydligt vid starten att ambitionen var en verksamhet som skulle vara självfinansierad efter två till tre år, men så blev inte fallet. Verksamheten har ett gott syfte men tillhör inte regionens kärnverksamhet och ska läggas på extern aktör. Det finns ett flertal externa aktörer som arbetar med återbruk av möbler, både privata företag och kommuner. Västra Götalandsregionen ska inte bedriva verksamheter som konkurrerar med redan befintliga aktörer på marknaden.

Fastigheter

Styrelsens för fastighet, stöd och service ansvarar för Västra Götalandsregionens fastighetsförvaltning, lokalförsörjning samt att utveckla och säkerställa effektivt lokalutnyttjande inom regionen. Ökade krav på robusthet och säkerhet i kombination med ett åldrande fastighetsbestånd, innebär växande investeringsbehov. Försenade åtgärder riskerar att leda till ökade driftskostnader och ineffektivt lokalutnyttjande, men också brister i arbetsmiljö och behov av akuta kostnadsdrivande insatser. Sammantaget ställer detta krav på nya strategier för att hantera en förändrad kravbild.

Att lokaler och ytor som vi idag använder är väl anpassade efter de verksamheter som bedrivs är också fundamental för att få balans i vårt fastighetsbestånd och är i slutändan en gynnsam besparing. ytnyckeltal är ett effektivt och tydligt verktyg för att synliggöra hur våra ytor och lokaler nyttjas. Styrelsen för fastighet, stöd och service får därför i uppdrag att införa Ytnyckeltal som praxis i arbetet med våra fastigheter och lokaler, både de vi äger och hyr, inom alla verksamhetsområden.

Det finns fyra val för varje tom lokal: använda, sälja, riva eller hyra ut till en extern intressent. Att inte göra något och fortsatt betala för något vi inte använder är ett slöseri med våra

invånares skattemedel. Vi vill se en noggrann redovisning av våra tomma och outnyttjade lokaler där tjänstepersoner även ger rekommendation om agerande enligt de fyra valen.

Underhåll befintliga fastigheter

Underhållet av VGR:s befintliga lokaler behöver prioriteras upp. Under kommande budgetperiod vill Sverigedemokraterna se en förskjutning av investeringsbudgetens medel från nyinvesteringar till reinvesteringar i syfte att minska risken att drabbas av onödiga och akuta underhållsbehov. Genom omprioritering och nya överväganden kan kostnaden för regionen sänkas. Lägst påverkan ur både ekonomiskt och hållbarhetsperspektiv ger de byggnader som inte blir byggda.

Stöd, service och försörjning

Regionen har ett flertal funktioner som på olika sätt stödjer den egna produktionen och verksamheten. Inom detta område finns det utöver den dagliga driften ett flertal pågående projekt och framtida utmaningar. Till exempel pågår ett viktigt arbete genom införandet av konceptet *Material i Vården* (MiV) som syftar till att skapa bättre effektivitet och robusthet. Regionen är även mitt i uppstarten av läkemedelslager för slutenvården i egen regi som beräknas vara klart december 2026. MiV har redan visat goda resultat inom vården och konceptet bedöms kunna utökas till fler verksamheter såsom primärvård och tandvård. Genom projekt som MiV och läkemedelslager säkrar vi försörjningen av material, läkemedel, livsmedel, medicinteknisk utrustning och hjälpmedel, vilket krävs både för att kunna utföra våra kärnuppdrag och kunna möta nya lagar och regler gällande beredskap. Regionen måste fortsätta utvecklingen av regionalt enhetliga försörjningslösningar inom fler områden för att kunna möta framtidens behov.

I regionen finns beslut om att vi endast ska äga sjukhus, ett beslut som innebär att allt annat kan hyras av en extern aktör. Detta är ett beslut som vi framåt kan behöva omvärdera. Regionen har stora behov av lokaler för försörjningsverksamheten som till viss del kan behöva ägas och styras helt i egen regi. Särskilt gäller detta lokaler som är av avgörande karaktär för regionens beredskap inför kris och krig.

Inom området stöd, service och försörjning behöver vi öka takten i uppgiftsväxlingen gällande arbetsuppgifter som utförs av sjukvårdspersonal som skulle kunna utföras av servicepersonal, till exempel städ, förflyttning av patienter med mera. Utgångspunkten är att frigöra mer tid för vårdutbildad personal att kunna fokusera på patientnära arbete och samtidigt stärka och tydliggöra servicefunktionerna. Genom uppgiftsväxling som detta stärker vi både effektiviteten och kvaliteten i hälso- och sjukvården. Idag sker uppgiftsväxlingen tyvärr långsamt och styrs decentraliserat och utifrån specifika verksamheters kortsiktiga behov och ekonomiska förutsättningar. Västra Götalandsregionen bör därför ta fram en långsiktig gemensam strategi som utgår ifrån en enhetlig vårdhygienisk standard samt en gemensam plan för genomförande.

Tre styrelser i regionen har ett särskilt utpekat ansvar inom området service: Styrelsen för Logistik, Styrelsen för Fastighet, Stöd och Service samt Styrelsen för Hälsan & stressmedicin.

Fastighet, stöd och service

Styrelsen och förvaltningen för Fastighet, stöd och service ansvarar för VGR:s fastighetsförvaltning och lokalförsörjning samt att utveckla och säkerställa effektivt lokalutnyttjande inom regionen. Styrelsen med dess förvaltning ansvarar även för leverans av

stöd- och servicetjänster åt nämnder, styrelser samt de aktiebolag där VGR äger mer än hälften av aktierna.

Egenavgiften för sjukresor med egen bil och sjukresetaxi sänks till 36 kr, och ska framgent matcha egenavgiften för kollektivtrafiken. En hög egenavgift för sjukresor med bil slår utslutande mot de som bor på landet och har bristfällig tillgång till kollektivtrafik. Sjukdom ska inte villkoras, och egenavgifterna för sjukresor ska inte vara ett verktyg för att främja resande med kollektivtrafik. Detta är särskilt angeläget i och med de senaste årens centralisering av vårdutbud mot de större städerna.

Logistik

Styrelsen för Logistik och dess förvaltning ansvarar för enhetlig, sammanhållen, hållbar och resurseffektiv logistik och försörjning av varor inom VGR. Styrelsen med dess förvaltning har det långsiktiga, strategiska uppdraget att utveckla logistik- och varuförsörjning med tillhörande tjänster. Utvecklingen av ett regionalt optimerat sortiment sker i samråd med utförarstyrelserna och regionstyrelsen. Samverkan mellan verksamheterna och förvaltningen för logistik är därför nödvändig, både styrelsen och förvaltningen för logistik har en elementär ställning i frågan om beredskap i händelse av kris eller krig. Särskilt fokus måste läggas på att vår interna logistik och försörjning av material även fungerar i kris och krig.

Styrelsen för logistik (SL) har stora ekonomiska behov för verksamhetsåret 2027. Den största förändringen av tilldelning i implementeringen av ett gemensamt försörjningssystem som beräknas kosta 65 miljoner kronor. Andra ansvarsområden inom SL är konceptet Material i Vården samt beredskapslager. Beredskapslager för livsmedel, medicintekniska produkter och skyddsmaterial kräver under 2027, 30,4 miljoner kronor i tillskott.

Inköp av livsmedel

Sverigedemokraternas målsättning gällande regionens inköp av livsmedel och råvaror är att andelen närproducerade råvaror ska öka. Vilket är en möjlighet för regionen att bidra till lokal produktion av livsmedel. Det finns positiva kvalitets- och miljöaspekter på detta, men i första hand är syftet att bidra till landsbygdens ekonomi och regionens livsmedelssäkerhet, i stället för kvantitativa mål kopplade till miljöcertifieringar och Fairtrade. Enligt regionens årsredovisning för verksamhetsåret 2025 var 88% av regionens inköpta livsmedel av svenskt ursprung (för primärproduktion respektive förädling). Regionen bör även satsa ytterligare på inköp av livsmedel med regional primärproduktion. Något som kan stärka både vårt geografiska områdes beredskap samt bidra till fler arbetstillfällen i vårt närområde. Samtidigt som regionen satsar mer på svenskproducerade livsmedel ska regionen slopa kvantitativa mål gällande inköp av ekologiska produkter samt Fairtrade-märkta produkter.

Styrelsen för hälsan och stressmedicin

Styrelsen för Hälsan och stressmedicin är den politiska nämnden med ansvar för verksamheterna Hälsan och Arbetslivet samt Institutet för stressmedicin.

Hälsan och Arbetslivet är regionens interna företagshälsovård. De ska även stödja regionens verksamheter i deras arbete att uppnå arbetsmiljömålen samt personalpolitiska visioner. Institutet för stressmedicin är VGR:s kunskapscentrum inom stressområdet där forskning, behandling och utvecklingsarbete sker, samt vidareförmedling och utbildning om stress, hälsa och psykosocial arbetsmiljö.

En stor andel av regionens långtidssjukskrivna personal är sjukskrivna på grund av stress eller annan psykisk ohälsa som ofta är arbetsrelaterad. Därav bör regionen bli bättre på att utnyttja och utveckla förvaltning och verksamheter. Vi kan göra mycket mer internt förbättringsarbete genom bättre nyttjande av den kompetens som finns inom förvaltningen för hälsan och stressmedicin. Vi som politiker måste vara bättre på att hörsamma vad dessa verksamheter behöver för att kunna sprida och utveckla sitt arbete.

VGR måste säkerställa att styrelsen för hälsa och stressmedicin involveras i högre grad i regionövergripande arbete som rör arbetsmiljö för VGR:s medarbetare.

Inköp och upphandling

Sverigedemokraterna kommer verka för att en översyn av regionens upphandlingsförfarande genomförs under mandatperioden. Enligt Skattebetalarnas intresseorganisation (<https://skattebetalarna.se/>) går det på sikt att spara upp emot en åttodel av kostnaderna om vi agerar mer i enlighet med näringslivet. Genom att underlätta vid upphandlingsförfarandet och inte ha för högt ställda krav att endast stora resursstarka entreprenörer kan delta öppnar vi för att fler har möjlighet att lägga anbud och på så sätt ökar konkurrensen. Med ett större utbud som då uppstår kan även priserna bli lägre. VGR upphandlar för cirka 25 miljarder kronor per år och här finns det stora resurser att spara genom effektiviseringskrav samt förbättrade upphandlingsprocesser. Utöver detta bör politiken få en bättre insyn i upphandlingsprocessen. Idag får vi nästan aldrig se de underlag som går ut vid en upphandling och vi får många gånger inte heller insyn eller uppföljning i varför vinnande anbud valts. Genom förbättringar inom upphandlingar kan vi öka både kvalitet och pris. I 2027 års budgetförslag lägger vi därför in en effektivisering om 100 miljoner kronor i syfte att fortsätta arbetet med, och belysa behovet av bättre upphandlingar.

IT och digitalisering

Sverige och regionen är just nu inne i en stark digitaliseringsperiod. Nya digitala metoder och verktyg tas fram för att underlätta medarbetarens arbete och invånarnas involvering och engagemang. En särskilt stor digitaliseringsprocess sker inom vår hälso- och sjukvård. Oavsett var digitaliseringen sker är det viktigt att ha i åtanke att den är ett verktyg och inte ett mål i sig. Det finns fortsatt en andel i befolkningen som inte är digitaliserade. Dessa måste vi ta hänsyn till och fortsatt erbjuda tjänster på ett mer analogt sätt, till exempel genom telefonsamtal, fysisk post och fysiska möten.

Det är också viktigt att de politiska beslutsfattarna, men även regionens anställda och invånare, ser nyttan med de digitala satsningarna. Idag är det svårt att följa vad en satsning har för nytta, var nyttan genereras och på vilket sätt. Vi ser däremot kostnaderna vilket blir väldigt missvisande då nyttan kan landa som exempelvis kostnadsbesparing eller tidsbesparing i en annan verksamhet där vi inte kan följa resultatet och därför inte kan avgöra om satsningen var lyckad eller ej. Vi behöver tydligare effektkartläggningar med nyckeltal för nyttor och kostnader som följs över tid, från planering till uppföljning. Då skulle inte bara prioriteringsförfarandet bli enklare utan även träffsäkerheten i framtida satsningars effektkartläggningar.

Under arbetet med att digitalisera verksamheterna är det nödvändigt att även AI inkluderas. Det finns stora vinster inom flera användningsområden för teknik som finns tillgänglig redan idag. VGR bör även sätta upp riktmärken och i större utsträckning jämföra ("benchmarking") med länder där arbetet inom AI har kommit längre, såsom i England och USA.

Regionen måste arbeta strukturerat och med tydlig styrning gällande behovet av investeringar och implementeringar av IT och andra digitala stöd. Även AI-hubben som samordnar, utvecklar och förvaltar AI-lösningar inom organisationen behöver både ökat stöd och förbättrad styrning. AI har en särskilt hög acceleration i utvecklingen. Sverigedemokraterna vill prioritera upp forskning och utveckling av AI i regionen. Idag är detta arbete fragmenterat och sker inom skilda verksamheter med varierande syften och i olika grad.

Den digitala skulden och framtidens administration som positiv kraft

Regionen har många äldre och begränsade IT-system som behöver uppdateras, bytas ut eller avgränsas i användningen. Behov av integrationsmöjligheter, system emellan, samt automatiserade processer ökar, både inom verksamheten och för våra medborgare och patienter. Genom digitala hjälpmedel och kontaktytor kan vi öka tillgängligheten till regionen samt underlätta och minska den administrativa bördan för medarbetare. Målsättningen är en god digital arbetsmiljö som är intuitiv, intelligent, integrerad och individuell för VGR:s alla medarbetare och chefer. Det kommer att frigöra tid och öka kvalitet för alla verksamheter samtidigt som det skapar förutsättningar för en bättre arbetsmiljö.

Västra Götalandsregionens vårdinformationsmiljö

Under kommande tioårsperiod kommer arbetet med en ny regional vårdinformationsmiljö, journalsystem med mera, införas. Vägen fram kommer vara lång och omfattande och är en långsiktig satsning med fokus på hållbara system som samtidigt är enkla att vid behov byta ut genom en modulär digitaliseringsstrategi. Det kommer krävas kontinuerligt utvecklingsarbete, resurser och innebär en omfattande förändring med satsning och prioritering på alla nivåer. Samtidigt som regionen inför en modulbaserad vårdinformationsmiljö kommer även nationella krav på samordnade register och det europeiska systemet EHDS (European Health Data Space). På kort sikt behövs utveckling och anpassning av befintliga system, där vi idag har en stor teknisk skuld och bristande användarvänlighet. I många fall kommer det även krävas investeringar i ny hårdvara för att möjliggöra de nya systemen som efterhand införs.

Säkerhet och beredskap

Säkerhetsläget i regionen, Sverige och världen förändras och nya typer av hot uppstår. Vi har idag ett krig i vårt närområde (Ukraina) och cyberattacker sker dagligen mot samhällsviktiga verksamheter. VGR:s verksamheter är en del av Sveriges totalförsvar och tillsammans med andra samhällsaktörer ska regionen säkerställa att de viktigaste samhällsfunktionerna upprätthålls i både fredstid likväl som vid kris eller krig.

Krisberedskap i VGR följer Lag (2006:544) som föreskriver kommuner och landsting att upprätthålla beredskap för extraordinära händelser. Detta kräver planering inför olika scenarier, men även förberedelser som krislager. Det behövs även så kallade reservsystem som kan nyttjas om befintliga, avgörande system eller infrastruktur slås ut. Regionens centrala och lokala funktioner behöver både utbildas och öva i kris- och krigsorganisation. Till exempel måste stora mängder hälso- och sjukvårdspersonal utbildas och övas i katastrofmedicin och masskadehantering. Det krävs en resursförstärkning för att säkra kontinuitetsplanering inom samtliga verksamheter.

Inte minst måste vi upprätta och förbättra avtal med privata vårdgivare och leverantörer för att regionen ska kunna ta del av de nödvändiga varor och tjänster som krävs vid höjd beredskap och krig. Samtidigt måste primärvården ges förutsättningar att kunna ta över uppgifter från slutenvården vid behov.

Det svenska NATO-medlemskapet ökar kraven på beredskap. Det är fortsatt osäkert vilken statlig finansiering som kommer finnas tillgänglig, vilket gör det nödvändigt för regionen att noggrant planera och prioritera sina investeringar.

En stark beredskap kräver inte bara investeringar i fysisk infrastruktur utan också i regional samverkan och utveckling. VGR måste arbeta tillsammans med kommuner, näringsliv och andra aktörer för att skapa robusta och flexibla system som kan hantera olika typer av kriser. Utbildning och övning för att stärka beredskapskompetensen hos personal och invånare är också avgörande för att säkerställa att alla delar av samhället är redo att agera vid en krissituation.

För att arbeta vidare med frågan ska koncernkontoret och berörda nämnder i närtid titta på inrättande av en regional infrastrukturfond för satsningar på trafiksäkerhetshöjande åtgärder för järnväg i regionen.

För att säkerställa att sjukvård, transporter och andra samhällsviktiga tjänster kan upprätthållas krävs investeringar och underhåll av vägar, järnvägar och elnät samt beredskapslager för bränsle till fordon och diesellok. Under NATO:s paraply kommer Sveriges strategiska transportkorridorer att behöva klara av ökad militär och civil trafik. Vägarna måste vara robusta och välunderhållna för att klara ökad trafik och tunga transporter. Investeringar i förbättrad vägkvalitet och säkerhet, samt utveckling av alternativa rutter för att undvika flaskhalsar, är nödvändiga åtgärder. NATO-medlemskapet kan innebära ökad finansiering och tekniskt stöd för att förbättra vägarnas kapacitet och säkerhet, där måste Sverige och Västra Götaland ha samma ambition och goda planeringsförutsättningar.

Ett beredskapslager måste byggas upp och förvaltas över tid, vilket innebär inköp av läkemedel, medicintekniska produkter, förbrukningsmaterial och reservutrustning. Det innebär även ökade driftskostnader och investeringar i infrastruktur och lagerlokaler. VGR får statlig ersättning för beredskapslager men den ersättningen avser främst inköp och inte drift eller utbyggnad av lagerlokaler och infrastrukturen.

Alla i samhället måste vara bättre förberedda för kris, katastrof och krig. Här är det ingen som ”står ensam stark”, endast tillsammans är vi starka och kan skapa motståndskraft.

Cyberhot och cyberattacker allt vanligare

Ett flertal nya lagar införs under 2026–2027, till exempel cybersäkerhetslagen som kommer att innebära ökade krav på regionerna. VGR behöver därför utveckla sin förmåga att förebygga, uppräcka, hantera och återhämta sig från sådana händelser. Cybersäkerhet måste bli en naturlig del i all verksamhet och vägas in i planering, utveckling och ledning. En cyberattack kan, liksom krig, orsaka mycket allvarliga konsekvenser för VGR:s förmåga att upprätthålla sina samhällsviktiga och totalförsvarsviktiga verksamheter. Detta eftersom de är beroende av digitala system för att fungera. Det pågår dagligen försök att störa, påverka och stjäla information, om vi inte står starka och redo mot dessa cyberattacker kan det snabbt ha förödande konsekvenser för både verksamheten och våra patienter och invånares liv och vardag.

Ekonomi, mål, fokusområden och särskilda uppdrag för Västra Götalandsregionens lednings- och stödfunktioner

Krisberedskapen måste stärkas och medel måste läggas på gemensamma övningar tillsammans med till exempel kommuner, räddningstjänst och andra offentliga myndigheter.

Mål: Västra Götalandsregionen ska ha förmågan att bedriva samhällsviktig verksamhet i händelse av krig eller kris.

Mål: Digitalisering ska bidra till organisationens förmåga att möta framtidens utmaningar

Fokusområden inom detta mål:

- Skapa förutsättningar för god digital infrastruktur och möjliggör delning av data samt användning av modern teknik.
- Digitalisering ska skapa värde för användarna och vara en modern och hållbar digital miljö för invånare och medarbetare.

Särskilda uppdrag inom VGR ledningsfunktioner

- Regionstyrelsen och dess förvaltning måste bättre och snabbare hantera kritik och synpunkter från revisionen.
- Säkerställ att Styrelsen för Hälsan och stressmedicin och dess förvaltningar involveras i större utsträckning i regionens verksamheter med syfte att skapa en bättre arbetsmiljö och lägre sjuktal för våra medarbetare.
- Påskynda Västra Götalandsregionens arbete för beredskap i kris och krig.
- Skapa en effektiviseringsberedning under Regionstyrelsen.
- Skapa en effektiviseringspremie som delas ut årligen till arbetslag/verksamhet som utmärker sig och hjälper regionen att effektivisera sina verksamheter.
- Utredning av regionens underhållsskuld ska genomföras och en plan för omhändertagande av eventuella underhållsbehov ska tas fram.
- Vid inköp och upphandling ska verksamheter och produktion som sker inom regionens gränser gynnas i större utsträckning.

7. Västra Götalandsregionens medarbetare

VGR behöver vara en attraktiv arbetsgivare för att kunna rekrytera och behålla medarbetare långsiktigt. Som arbetsgivare har VGR satt ett högt mål som uttrycks i ambitionen att uppfattas som Sveriges bästa offentliga arbetsgivare 2027 och är gemensamt för hela koncernen. Den nuvarande handlingsplanen för att bli Sveriges bästa offentliga arbetsgivare är giltig fram till 30 juni 2027 och kommer därför ses över och uppdateras.

Mätningar visar på att VGR har ett omfattande arbete kvar att göra för att nå målet att bli Sveriges bästa offentliga arbetsgivare. Analyserna från avgångsenkäten visar dessutom att den organisatoriska arbetsmiljön är den mest huvudsakliga orsaken till avgångarna bland medarbetare i VGR. Två tredjedelar av yrkesgrupperna rankar den organisatoriska arbetsmiljön som det främsta skälet till att de väljer att avsluta sin anställning. VGR behöver därför arbeta mer fokuserat på att behålla personal och utreda förbättringsmöjligheter i den organisatoriska arbetsmiljön tillsammans med medarbetarna. Inom det tillitsbaserade arbetssättet i regionen är det viktigt att främja ett medledarskap som innebär högre delaktighet för personalen.

Genom gemensamma mål och strategier för ledning, chefer och medarbetare, ökar organisationen sin möjlighet till hög trivsel och god arbetsmiljö.

Regiongemensam plan för kompetensförsörjning i Västra Götalandsregionen ligger till grund för prioriterade insatser och aktiviteter för att säkra framtidens kompetensförsörjning. Kompetensförsörjning är även ett delområde i Genomförandeplan 2025–2027 för omställningen av hälso- och sjukvården.

Mål: Västra Götalandsregionen ska vara en ledande och attraktiv arbetsgivare med konkurrenskraftiga löner och ett hälsofrämjande ledarskap som grund

Att värna om befintlig personal är inte bara socialt hållbart utan ger även en ekonomisk vinst. Om regionen på riktigt ska kunna uppnå målet om att bli Sveriges bästa arbetsgivare krävs att vi arbetar mot ett mål, att värna och behålla befintlig personal. Genom detta behåller regionen även kompetens och får färre kostnader kopplade till avgångar och nyanställningar.

Tabell 3. Indikatorer för personalomsättning

	2023	2024	2025
Personalomsättning	8,9%	8,1%	7,9%
Varav män	8,6%	8,2%	7,9%
Varav kvinnor	8,9%	8,1%	7,9%

Denna tabell återfinns i Västra Götalandsregionens årsredovisning för 2025, sidan 67.

Ett kvantitativt mål framåt är att strategiskt arbeta med personalomsättningen på arbetsplatser som har hög omsättning. Regionen ska ha som mål att minska omsättningen på de förvaltningar och verksamheter som ligger över 15% i personalomsättning ska minska.

Arbetet med arbetsgivarvarumärket har som mål att underlätta organisationens långsiktiga kompetensförsörjning med hänsyn till omvärldens krav, samt utmaningar att behålla, utveckla och rekrytera rätt kompetens. Våra medarbetare ska kunna känna stolthet över sitt arbete och vi måste säkerställa trivsel för att de ska vilja stanna kvar. Varje personalomsättning är alltid kostsam, både i kronor och i kompetens.

Arbetstid och återhämtning är avgörande för att klara vårdens kompetensförsörjning. Planering och resurssättning av personal underlättas genom ett införande av ett gemensamt schemaplaneringssystem i hela VGR. Förhoppningen är att standardiserade schemalägningsprocesser och en god förutsägbarhet för medarbetaren med möjlighet att påverka sitt schema inom vissa ramar ska leda till ett hållbart arbetsliv. Samtidigt måste planering av personalresurser i högre grad utgå från den produktion som ska uppnås.

När yrkesgrupper med särskild kompetens blir färre på arbetsmarknaden är kombitjänster ett sätt att stärka kompetensförsörjningen på flera platser samtidigt. En kombitjänst kan innebära att den medarbetare som är specialist ges möjligheten att arbeta på flera enheter inom och mellan förvaltningar. För att till fullo nyttja potentialen med kombitjänster behöver VGR arbeta med strategier för hur kombitjänster kan gynna verksamheterna optimalt.

Utbildningsuppdraget påverkar produktionskapaciteten och den framtida kompetensförsörjningen. Det är nödvändigt att kunna erbjuda vidareutbildning under arbetstid, samt att den som vidareutbildar sig och sedan kommer tillbaka efter studierna inte

hamnar på en lägre lönenivå än vid den tidigare anställningen. Det berör till exempel vissa sjuksköterskor som väljer att vidareutbilda sig till barnmorska.

Att utbilda personal ska ses som en positiv investering. Genom att investera i befintlig personal kan det på sikt skapa en god ekonomi. En ekonomiskt hållbar situation skapas genom att anställda vill stanna kvar i verksamheten, känner sig trygga och trivs. Detta genererar patienttrygghet när du som patient kan få kontinuerlig vårdkontakt vilket också ökar vårdkvaliteten och minskar risken för patientskador.

VGR måste säkra utbildning inom de områden där det idag råder kompetensbrist. Samtidigt ska regionen ge medarbetaren som kompetensutvecklar sig en adekvat löneutveckling. I bristyrken, som regionen har svårt att rekrytera nya medarbetare till, vill vi införa en modell med erbjudande om successiv avskrivning av studielån så länge medarbetaren stannar kvar på arbetsplatsen.

För att få en effektiv organisation som är villig till förändring krävs det att VGR har chefer med goda ledaregenskaper. För att chefer ska kunna utöva ett nära och närvarande ledarskap krävs rimliga storlekar på personalgrupperna och ett ändamålsenligt administrativt stöd. I tidigare årsredovisningar har det lyfts att chefers arbetsbelastning är mycket hög och att ekonomiska förutsättningar påverkar möjligheterna att organisera verksamheten enligt normtalet eller förstärka stödstrukturer i den omfattning som bedöms önskvärd. Regionen är idag på rätt väg genom att ta ett mer samlat ansvar genom personalutskottet. Genom satsningar som Ledartorget kommer regionen samla utbudet av kompetensutveckling för chefer och mer jämlika förutsättningar skapas. Ytterligare arbete krävs för att fler av regionens chefer ska verka inom normtalet för underställda medarbetare. Regionen bör regelbundet göra en strategisk analys över utvecklingen av nedan nämnd indikator. Målet för denna indikator ska vara att årligen se en förbättring, samt att inom kommande treårsperiod ska 90 procent av alla chefer nå normtalet för antal underställda.

Tabell 4. Normtal: antal medarbetare per chef

	2023	2024	2025
Andel chefer med 10–35 underställda medarbetare (normtal)	71,3%	72,4%	72,8%

Denna tabell återfinns i Västra Götalandsregionens årsredovisning för 2025, sidan 71.

Fokusområden inom detta mål:

- Stärka möjligheter till alternativ arbetstidsförläggning samt alternativa arbetssätt som exempelvis kombitjänster.
- Utveckla lärmiljöer, handledning och arbetssätt för att skapa förutsättningar för verksamhetsförlagd utbildning.
- Arbetet med att nå normtal för antal medarbetare per chef ska prioriteras och förutsättningar för första linjens chefer ska förbättras för ett mer hälsofrämjande ledarskap.

Mål: Medarbetares arbetsmiljö ska förbättras genom satsningar på en hållbar arbetsmiljö och organisatoriska friskfaktorer

Krav och kontrollmodellen som innebär att medarbetarna ska ha hög egenkontroll och rimliga krav i sitt arbete är ett förhållningssätt som ska genomsyra personalens arbetsmiljö. Västra Götalandsregionen ska utveckla friskfaktorer som innebär att skapa förutsättningar för att medarbetare ska kunna arbeta heltid, hålla sig friska och skapa ökad trivsel.

Under 2026 kommer VGR ta fram en åtgärdsplan som syftar till att underlätta för fler att arbeta mer och längre. Kostnaden för detta består i att medarbetaren kan erbjudas möjlighet att arbeta 80 procent, få lön för 80 procent men med bibehållen pensionsavsättning på 100 procent. Oavsett om de 20 procenten behöver ersättas eller ej har de betydelse för kostnaden. Bra villkor och förmåner är grundläggande för att attrahera och behålla kompetens. Sverigedemokraterna har under flera år påtalat behovet av förmåner för de som väljer att stanna kvar längre, efter pensionsålder är uppnådd, inom bristyrken. Vi vill även att man tittar på kombitjänster där de med lång erfarenhet som arbetar i fysiskt tunga yrken i sjukvården kan kombinera sina normala tjänster med att agera handledare och mentorer i större utsträckning till nyanställda och studenter.

Det systematiska arbetsmiljöarbetet ska fungera väl för såväl medarbetare som ledning. För att säkerställa en personal med god hälsa, både fysisk och psykisk behöver regionen genomföra en bred arbetsmiljösatsning med flertalet åtgärder. Till exempel inom schemaläggning, generös friskvård och medarbetares delaktighet i verksamhetsplaneringen. Regionens kan bland annat möjliggöra distansarbete hemifrån där det är möjligt.

Alla i regionen ska ha en arbetsplats fri från våld och hot. Idag finns det emellertid ytterligare arbete att göra för att förstärka tryggheten för våra medarbetare. Till exempel förekommer det våld och hot på akutmottagningarna. Det har rapporterats om kriminella uppgörelser i samband med besök på akuten. Trygghetsåtgärder kan till exempel innebära att kunna låsa dörrar för att förhindra tillträde av obehöriga. En målsättning bör vara att ge all personal på riskutsatta arbetsplatser tillgång till personlarm samt andra åtgärder som väktartjänster. En annan arbetsplats med högre statistik för våld och hot är psykiatriverksamheten. Här behöver regionen ta fram handlingsplaner för olika scenarier när våld och hot kan uppstå och bistå personalen med verk samma resurser och åtgärder.

Frånvaro

Sjukfrånvaron bland VGR:s medarbetare är fortsatt en av de högsta i landet jämfört med övriga regioner trots att vi minskat något över tid. Statistik för de senaste åren visar inte heller på en signifikant förbättring. Därtill är sjukfrånvaron fortfarande på en högre nivå än innan pandemin. Andelen sjukfrånvaro som avser frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer uppgick 2025 till 53,4 procent av den totala sjukfrånvaron.

Tabell 5. Sjukfrånvaro i VGR, 2023, 2024 och 2025 (medel visad i procent), andel sjukfrånvaro av ordinarie tid (ackumulerat).

	2023	2024	2025
Andel sjukfrånvaro av ordinarie tid (ackumulerat)	7,3%	7,2%	6,9%
Varav män	4,5%	4,3%	4,1%
Varav kvinnor	8,1%	7,9%	7,6%

Denna tabell återfinns i Västra Götalandsregionens årsredovisning för 2025, sidan 72.

Vi måste göra satsningar på att stärka våra medarbetares hälsa, särskilt då vi vet att både arbetsbelastning och stress är högt förekommande inom många av våra verksamheter. Mycket tyder på ineffektivitet och organisatoriska brister på våra arbetsplatser samt bristande styrning från både politiker och chefer, vilket kan skapa osäkerhet och instabilitet.

Personalutskottet ska ta fram konkreta förslag på möjliga förbättringar för regionens medarbetare i syfte att minska både antalet sjukskrivningar och antalet dagar för sjukskrivning.

Kvinnors hälsa

Som tabellen visar ovan bör kvinnors hälsa uppvärderas och pågående insatser bör tydliggöras. Till exempel vet vi att många kvinnor mår dåligt under klimakteriet och allt fler arbetsplatser, både offentliga och privata, gör insatser för att deras anställda ska må bättre under denna övergångstid i livet. Även regionen kan göra satsningar här, till exempel erbjuda kvinnliga medarbetare utbildning för bättre kännedom om klimakteriet och dess symptom. Även se över flexibla individuella lösningar när det är möjligt, som att arbeta hemifrån, bättre luftkonditionering på arbetsplatsen eller flexibel arbetstid.

Språkrav

Det är av största vikt att patienterna förstår och blir förstådda vid kontakt med vården. Inom legitimationsyrken finns ett nationellt språkrav på C1 enligt europeisk skala. Men i Sverige finns det inte ett nationellt test för denna nivå, vilket gör att språkkunskaperna ibland blir bristfälliga även för dessa yrkesgrupper.

Inom övriga yrkesgrupper finns idag inget särskilt språkrav. Därför är det grundläggande att regionen säkerställer att språknivån är på en acceptabel nivå. Det gäller både för redan anställda och vid nyanställningar. Vårdpersonal som har kontakt med patienter får inte vara ett integrationsprojekt utan ska tillgodose patienternas behov. Här ser vi att det går att särskilja kraven. En undersköterska har krav på genomgången gymnasiekurs (SAS 3), medan ett vårdbiträde inte har det kravet och då skulle SAS G vara ett rimligt språkrav. För redan befintlig personal är testning på relevant nivå viktigt för att kunna hjälpa dem att erhålla adekvata språkkunskaper.

Fokusområden inom detta mål:

- Använd kompetens rätt genom uppgiftsväxling och prioritering av arbetsuppgifter.
- Förbättra arbetsmiljön genom åtgärder som utgår från evidens.
- Stärk och förbättra språkkunskaperna hos regionens medarbetare som inte har svenska som modersmål.
- Stärkt arbete för att minska sjukfrånvaron.

Kvantifierbara mål inom området för Västra Götalandsregionens medarbetare

För att säkerställa ovanstående mål och fokusområden finns ett antal indikatorer som regionen ska följa under den kommande perioden, med särskilda mål om antingen en ökning alternativt en sänkning. Dessa indikatorer är kvantifierbara mål, så att säga mätbara, för att ge regionen tydliga mål för förbättringar av särskilt utsedda prioriterade områden.

Område	Indikator 2025	Mål
Chefers normtal gällande antal underställda medarbetare	72,8 %	Inom kommande treårsperiod ska 90 procent av alla chefer nå normtalet för antal underställda medarbetare.
Personalomsättning	7,9%	Regionen ska ha som mål att de förvaltningar och verksamheter som ligger över 15% i personalomsättning ska minska.
Anställdas sjukfrånvaro, medeltal	6,9%	Sjukfrånvaron ska minska med minst en procentenhet inom planperioden 2028–2029.
Anställdas sjukfrånvaro redovisat per kön	Kvinnor: 7,6% Män: 4,1%	Kvinnors sjukskrivning ska minska till samma nivåer som männens.

8. Västra Götalandsregionens ekonomi

Trots att ett bättre konjunkturläge står inför dörren har VGR fortsatta ekonomiska utmaningar. Kompensation till VGR:s verksamheter för prisutveckling och demografiskt tryck samt övriga kostnadsökningar kommer inte fullt ut kunna omhändertas inom ramen för förväntad intäktsökning. Ett lågt budgeterat resultat 2026 gör också att VGR går in i 2027 med en större kostnadsmassa som i kombination med ett ökat kostnadstryck skapar utmaningar framgent. Sjukhusen befinner sig fortsatt i ett ekonomiskt ansträngt läge trots ett omfattande arbete med åtgärdsplaner och ökad finansiering. Utöver detta krävs årliga överskott motsvarande i genomsnitt drygt en miljard kronor för att inte riskera att pensionsmedel används för att finansiera investeringar.

Om inte det underliggande kostnadstrycket hanteras kommer VGR under budget- och planperioden misslyckas med att uppnå de finansiella fokusområdena för positiva resultat och positiv soliditet.

Sammanfattat ökar VGR:s kostnader i högre takt än intäkterna och skatteunderlaget. Detta innebär att regionen måste tänka om och det kommer i framtiden krävas tuffa beslut och politiska prioriteringar.

Tabell 6. Intäkter, kostnader och resultat 2026-2032 enligt modellberäkning (mdkr).

	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Skatt, utjämning och generella statsbidrag	73,5	76,4	79,3	82,2	85,3	88,2
Nettokostnad	-72,4	-75,4	-80,2	-84,8	-88,5	-93,1
Finansiella kostnader	-0,8	-0,7	-1,5	-1,9	-1,5	-1,5
Resultat	0,4	0,3	-2,5	-4,4	-4,7	-6,4

Tabellen återfinns i den finansiella hållbarhetsanalysen framtaget av koncernkontoret till stöd för framtagande av budget. "Finansiell hållbarhetsanalys till stöd för budget- och planperioden 2027–2029, en del av kompletterande planeringsunderlag.

Ekonomisk utblick

Svensk ekonomi är på väg in i en återhämtningsfas under 2026–2027, med stigande BNP, starkare arbetsmarknad och förbättrad skatteunderlagstillväxt. Samtidigt präglas utvecklingen av stor osäkerhet kopplad till geopolitik, energipriser och en svag global konjunktur.

Resultaten för kommuner och regioner förbättrades under 2025 och skatteunderlaget växte under 2026 med ungefär fyra procent vilket är positivt. Enligt prognosen fortsätter skatteunderlaget växa även under 2027 vilket ger relativt goda förutsättningar fram till 2029. På lång sikt finns det fortsatt utmaningar och vissa strukturella problem har identifierats. Till exempel ökar kostnaderna för vården i en högre takt än intäkterna. Många av Sveriges regioner och kommuner dras med höga investeringsbehov och en hög skuldsättningsgrad och soliditeten har försämrats de senaste åren.

För kommuner och regioner innebär detta att de ekonomiska förutsättningarna förbättras på kort sikt, men de långsiktiga utmaningarna kvarstår. Särskilt den demografiska utvecklingen, med färre barn och fler äldre, sätter press på ekonomin och kräver omfattande omställning. Den demografiska utvecklingen påverkar även det framtida skatteunderlaget som riskerar att försvagas.

Vi vet också att vården blir bättre men även dyrare, vi överlever längre och kan leva med alltmer komplexa sjukdomar och tillstånd. Detta ska inte ses som något av ondo utan som en drivkraft i samhället, att den medicintekniska utvecklingen går framåt och att vi får fler behandlingsmöjligheter. Samtidigt kräver detta att vården ställer om, både för den ekonomiska utmaningen och för att tillgängliggöra vården.

Sammantaget stärks ekonomin tillfälligt, men behovet av prioriteringar, effektiviseringar och långsiktigt hållbara lösningar är fortsatt stort för att klara välfärdens finansiering framöver.

Skatteintäkter och statsbidrag

Skatteunderlaget i VGR beräknas öka med 4,2 procent 2026 och den genomsnittliga årliga tillväxttakten förväntas uppgå till 4,3 procent per år 2026–2029.

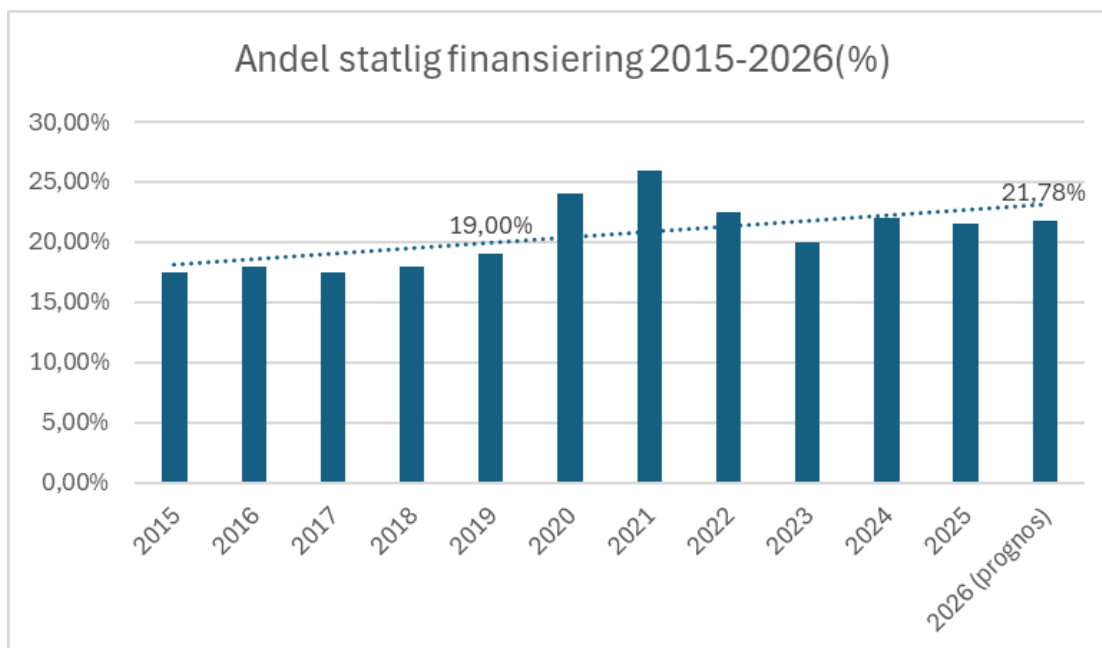
Från och med 2027 avsätter regeringen statliga medel för vaccination mot vattkoppor genom att tillföra anslaget för kommunalekonomisk utjämning. Medel för detta uppgår till ungefär 6,7 mnkr. Även medel för civilt försvar avseende lagerhållning tillförs i den kommunalekonomiska utjämningen. VGR tillförs omkring 111 mnkr för civilt försvar avseende lagerhållning. Regionstyrelsen tilldelas dessa medel som en del i finansieringen av säkerhet och beredskap. Den kommunalekonomiska utjämningen för perioden ökar i genomsnitt med 0,7 procent, vilket huvudsakligen förklaras av att posten inte värdesäkras.

Läkemedelsbidraget utgör den största delen av det generella statsbidraget. För 2025 ingår också ett sektorsbidrag på 330 mnkr. I och med höjningen av stegen i högkostnadstrappan ökade egenavgifter för patienterna och minskade förmånskostnader för regionerna. Justeringarna i högkostnadsskyddet genomförs stegvis under perioden 2025–2027. Samtidigt ökar kostnadsutvecklingen för läkemedel, vilket i sin tur ökar ersättningen till regionerna för läkemedelsförmånen. Intäktsökningen kopplad till läkemedelsförmånen på cirka 150 mnkr för 2027 riktas till operativa hälso- och sjukvårdsnämnden för ökade kostnader för läkemedel.

Intäktsutvecklingen för det generella statsbidraget 2026–2029 påverkas av förändringen mellan 2025 och 2026 då sektorsbidraget på 330 mnkr tas bort. För perioden 2027–2029 är intäktsutvecklingen i genomsnitt 2,2 procent per år.

Under perioden 2014–2024 ökade den statliga finansieringen med närmre 9 miljarder kronor. Den statliga finansieringen utgörs av kommunalekonomisk utjämning, generella statsbidrag (huvudsakligen läkemedelsförmånen) samt riktade statsbidrag. 2014 var den totala andelen statlig finansiering av regionens intäkter 18,3 procent. Under pandemiåren ökade andelen märkbart men har nu sjunkit tillbaka något men ligger fortsatt högre än innan pandemin.

Figur 3. Andel statlig finansiering 2015-2025 (angivet i procent)

Demografiutveckling

Den demografiska utvecklingen i regionen förändras och det uppstår därav behov för kompensation för ett förändrat demografiskt tryck till operativa hälso- och sjukvårdsnämnden. Regionen får färre barn samtidigt som vi ser en ökning av populationen som är i åldersgruppen 80+. Samtidigt så utvecklas gruppen 20–64 år under tioårsperioden 2024–2034 med endast fyra procent. Förändringar i demografin innebär att offentliga tjänster som riktar sig till barn och ungdomar på sikt kan behöva minska sitt utbud samtidigt som vård och omsorg riktad till äldre kommer behöva öka. Åldersgruppen 80+ ökar mest av alla grupper och vi vet att det kommer medföra utmaningar inom hälso- och sjukvården då vårdbehovet ofta ökar med åldern och kan vara tungt på grund av multisjukdom.

Den demografiska utvecklingen skapar ett demografiskt tryck som särskilt påverkar hälso- och sjukvården som vi måste kompensera för. För hälso- och sjukvården under budgetperioden 2027–2029 innebär det demografiska trycket att en kompensation måste göras till Operativa hälso- och sjukvårdsnämnden enligt nedan tabell. Det demografiska trycket är för kommande tre-årsperiod i snitt 0,8 procent per år.

Tabell 7. Behov av regionbidrag till operativa hälso- och sjukvårdsnämnden. Belopp avser förändring jämfört med föregående år (mnkr).

	2026	2027	2028
Demografiskt tryck	452	457	462

Tabell 7. Ett demografiskt tryck beskriver förhållandet mellan en befolknings beroende grupper (barn och äldre) och den arbetande gruppen. Ett högt demografiskt tryck innebär att en större andel av befolkningen är beroende av den arbetande delen, i VGR har vi ett växande demografiskt tryck då den äldre befolkningsgruppen växer samtidigt som den arbetande gruppen i stort sett är oförändrad.

Sverigedemokraternas budgetförslag kompenserar fullt ut för det demografiska trycket till Operativa hälso- och sjukvårdsnämnden.

Kapitalförvaltning

VGR:s kapitalförvaltning styrs av finanspolicy och riktlinjer för medelsförvaltning och börsåret 2025 präglades av starka uppgångar. VGR:s aktiefonder gav en avkastning på cirka 4 procent, vilket förklaras av att cirka 75 procent av portföljen är exponerad mot den globala aktiemarknaden. Räntemarknaden var relativt stabil och bidrog till en positiv avkastning i räntefonderna på omkring 3 procent.

Den sammantagna avkastningen i portföljerna var något lägre än de viktade jämförelseindexen. Avvikelsen kan främst förklaras av en viss övervikt mot småbolag samt tillämpningen av exkluderingskriterier för hållbarhet. Jämförelseindexen speglar hela marknaden och samtliga branscher.

Sverigedemokraterna anser inte att vgr ska placera skattebetalarnas pengar på ett sätt som i för hög grad avviker från deras egna preferenser. Vi vill inte att politiska exkluderingsprinciper ska styra, oavsett vilken färg styret för tillfället innehar, utan regionens val av placeringar ska spegla folkets val av placeringar. Endast då kan vi motivera börsspekulation med pengar som annars kunde satsats på andra verksamheter.

I VGR:s fall har de politiska exkluderingsprinciperna och inriktningen mot hållbarhetsfokus haft en hög alternativkostnad. Vid en jämförelse av utfallen mellan VGR:s hållbarhetsindex och ett brett jämförelseindex så underpresterar VGR:s investeringar varje år mellan 2022–2025. Inkluderar man ränta-på-ränta effekten blir resultatet än mer nedslående med en utebliven vinst under de här 4 åren på närmare 500 miljoner kronor. För regionen innebär detta att framtida pensionsutbetalningar i högre grad måste finansieras via skattemedel eller andra verksamhetsbesparingar.

Sverigedemokraterna kommer därför ändra investeringspolicyn i syfte att spegla bredare jämförelseindex och med färre exkluderingsåtgärder.

Verksamheternas ekonomi och prioriterade utmaningar

Enligt jämförelse mot övriga regioner i Sverige lägger VGR mindre resurser per invånare på sjukvård samtidigt som vi är en av de regioner som lägger mest per invånare på både regional utveckling, kollektivtrafik och kultur. 2012 tangerade vi nästan den genomsnittliga nettokostnaden för hälso- och sjukvård (inklusive läkemedel) per invånare men därefter har beslutade budgetar succesivt nedprioriterat resurser till Hälso- och sjukvården. Dessa resurser har i stället styrts över till Regional utveckling som en politisk prioritering.

Sverigedemokraterna menar att nu är det dags att prioritera om och prioritera rätt. Det innebär att vi vill se en växling, där vi omfördelar resurser från övriga verksamheter till förmån för regionens sjukvårdsuppdrag.

Verksamheterna måste få långsiktiga ekonomiska förhållningsregler. Sverigedemokraterna kommer att tilldela verksamheterna ramanslag för de uppdrag som dessa förväntas utföra. Vid utökade uppdrag kommer motsvarande resurser tillföras. Problemet är att vi idag inte vet hur väl de tilldelade resurserna matchar med de uppdrag som förvaltningarna förväntas utföra. Detta är orsakat av regionens budgetprocess där en generell indexuppräkningsmetod som sällan har matchat de faktiska kostnadsökningarna historiskt har genomförts.

I syfte att ge framför allt sjukhusförvaltningarna förutsättningar att både utföra sina uppdrag och samtidigt hålla kontroll på sin ekonomi måste vi få vetskap om hur väl uppdrag och resurser matchar.

Till dessa ramanslag kommer en årlig indexuppräkningsmetod som följer SKR:s prognos för LPIK ske för VGR:s egen verksamhet. Att ge samma uppdrag som tidigare år utan att räkna upp LPIK med prognostiserat belopp innebär annars att förvaltningarna förväntas utföra samma uppdrag men med färre resurser. Det kan liknas vid ett dolt påbud om effektivisering utan att det uttalas till verksamheten.

För att tydliggöra Sverigedemokraternas långsiktiga ambition på förvaltningarna kommer vi konsekvent att ha med förväntningar om årliga effektiviseringsåtgärder. En effektiviseringsberedning har till syfte att uppmuntra, sprida goda exempel och stötta regionens förvaltningar. Effektivitet ska inte likställas med besparing utan ska ses som något som naturligt implementeras i det löpande arbetet. Effektivisering som verktyg bör inte användas godtyckligt som budgetregulator när det råder kristider utan ses som en naturlig del för omställning och nya sätt att tänka och arbeta. Effektiviseringar i offentliga verksamheter kommer i framtiden bli allt viktigare till följd av att kostnaderna ökar i högre takt än intäkterna och skatteunderlaget.

Index- och demografiuppräknings

Operativa hälso- och sjukvårdsnämnden index-uppräknas med LPIK inkl. läkemedel samt demografiförändringar. Övriga nämnder utom IKN, SFSS samt Logistik uppräknas med LPIK exkl. läkemedel. IKN, SFSS samt Logistik uppräknas enligt planunderlag för perioden.

Under kommande period ligger det demografiska trycket i genomsnitt på cirka 0,8 procent per år.

Ett generellt effektiviseringskrav om -1 procent påförs OSN, regional utveckling samt regionstyrelsen för 2027.

Tabell 8. Indexuppräkning, LPIK inklusive och exklusive läkemedel samt demografiuppräkning

	2026	2027	2028
LPIK inkl. läkemedel	2,5%	2,7 %	3,4 %
Demografiuppräkning	0,8%	0,8%	0,8%
LPIK exkl. läkemedel	3,0%	3,2%	4,0%

Hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvårdens kostnad per invånare har tydligt halkat efter de övriga regionerna i riket. 2024 lade Västra Götalandsregionen minst av alla 21 regioner på hälso- och sjukvården (källa Kolada.se, jämföraren). Detta samtidigt som behovet för en god finansiering växer för att nå full kostnadstäckning och minska risken för underskott.

Regional utveckling

VGR är en av de regioner som spenderar mest på området regional utveckling enligt Koladas Jämföraren. Vi ligger långt över rikssnittet för hur mycket vi spenderar per invånare. Regionen kan och behöver göra rejäla omprioritering genom att dra ner på ambitioner och resurser för området regional utveckling. Medel måste i framtiden riktas om till hälso- och sjukvården.

Kollektivtrafik

Regionen måste ständigt utveckla kvaliteten och säkra intäktskällor med ett kortsiktigt mål om att självfinansieringen för kollektivtrafiken ska nå 50 procent. Vi måste ha en god kostnadskontroll i syfte att utveckla en god kollektivtrafikverksamhet, annars riskerar den att bli en ökad börda som vältras över på skattekollektivet.

Kultur

VGR lägger mest resurser per invånare på kultur jämfört med övriga regioner i Sverige. Självklart är vi måna om de bolag regionen äger, men i övrigt måste vi sänka ambitionsnivån. Vi behöver öka självfinansieringsgraden och prioritera bättre för att succesivt minska regionbidragen till kultursektorn.

Fördelning av regionbidrag och satsningar under perioden

Fördelning av regionbidrag

Sverigedemokraterna vill se en resursfördelningsprincip som är brett accepterad i regionfullmäktige. En sådan skulle exempelvis kunna innebära att hälso-och sjukvårdens

procentuella andel av regionbidragen fastställs separat från regional utveckling och hålls över längre tid. Med en sådan princip skulle eventuella satsningar inom exempelvis kulturnämnden innebära att övriga nämnder inom regional utveckling får stå tillbaka och tvärtom. Nya satsningar inom respektive område påverkar inte andra verksamheter utan måste prioriteras inom respektive område.

Växling av regionbidrag

Nedan redovisas behov av växling av regionbidrag mellan nämnder och styrelser. Växlingarna är resultatneutrala och handlar om att ansvar och kostnad flyttas mellan olika förvaltningar i regionen.

Växling av regionbidrag för ny vårdinformationsmiljö.

En teknisk justering kopplad till ny vårdinformationsmiljö där 300 miljoner kronor flyttas från moderförvaltningen till regionstyrelsen

Växling av regionbidrag för Medicinhistoriska muséet

Regionstyrelsen beslutade att flytta verksamheten för Medicinhistoriska muséet i Göteborg från styrelsen för Sahlgrenska universitetssjukhuset till styrelsen för kulturutveckling från och med 1 januari 2026. För att omhänderta övergången i budget 2027 behöver därför en ekonomisk reglering ske mellan respektive styrelse och uppdragsgivande nämnd. Därför flyttas 9,246 mnkr från operativa hälso- och sjukvårdsnämnden till Kulturnämnden för att sedan hanteras vidare i arbetet med detaljbudget.

Beredskapslager livsmedel

Regionbidrag om 5,1 mnkr flyttas från styrelsen för logistik till regionstyrelsen för beredskapslager livsmedel.

Växling av regionbidrag inom arbetet med internhandeln

Internhandeln inom Västra Götalandsregionen är en komplex styrmodell som kräver både mycket i administration och kringkostnader. Regionen börjar under 2025 besluta om nya förfaranden. Från och med 2026 införs flera förändringar i hur varor och tjänster hanteras inom regionen. Dels att digitaliseringsöverenskommelsen (DÖK) för vissa tjänster avskaffas och gradvis ersätts med en ny styrmodell. Dels en övergång till anslagsfinansiering för konferensservice, rekryteringscenter, lärportalen och utbildningssamordning. Regionstyrelsen beslutade även nyligen om en utökad anslagsfinansiering för ägarstyrda tjänster för ytterligare delar av DÖK, delar av serviceöverenskommelsen (SÖK) samt lokalkostnader för delar av VGR:s administrativa kontorslokaler. Parallellt med att beslutade förändringar införs under 2026 fortsätter arbetet med att stärka ledningen och styrningen av hur varor och tjänster hanteras inom regionen, med utgångspunkten att internhandel i form av finansiella transaktioner inom regionen endast ska förekomma om det skapar störst sammanvägd nytta.

Eftersom volymer för 2027 inte är klara i tid för beslut av budget för 2027 ska växlingar av regionbidrag inom arbetet med internhandel beslutas i kompletterande budgetbeslut som antas av det nyvalda regionfullmäktige november 2026.

Övriga verksamheter

Regiongemensamt

- -100 miljoner kronor för minskad byråkrati och administration.
- -100 miljoner kronor på inköp och upphandling.

Regionstyrelsen

- 300 miljoner kronor för ny vårdinformationsmiljö växlas från moderförvaltningen.
- Utöver vårdinformationsmiljö har regionstyrelsen även behov av ökat regionbidrag 2027 jämfört med 2026 kopplat till förvaltning av övriga digitala tjänster. Regionstyrelsen tilldelas därför 209 miljoner kronor 2027, 128 miljoner kronor 2028 samt 99 miljoner 2029 för detta behov.
- Regionstyrelsen tilldelas regionbidrag för att finansiera ökade kostnader inom säkerhet och beredskap, utöver det som staten finansierar genom riktad ersättning. Inom detta finns även generellt statsbidrag för säkerhet och beredskap som ska delas ut på 111 miljoner kronor. Totalt tilldelas regionstyrelsen 135 mnkr 2027, 52 mnkr 2028 och 14 mnkr 2029 för arbetet med säkerhet och beredskap.

Tabell 9. Sammanställning av ytterligare regionbidrag som tillförs regionstyrelsen (mnkr)

	2027	2028	2029
Ny vårdinformationsmiljö (växling av regionbidrag från moderförvaltningen till regionstyrelsen)	300		
Övriga digitala tjänster	209	128	99
Säkerhet och beredskap	135	52	14

Medarbetare och Personalutskottet

- Regionens förvaltningar ska få full teckning för det centrala avtalets löneökningar.
- Personalutskottet tilldelas 1,5 mnkr 2027 för tätsittande andningsskydd som är individuellt utprovade i enlighet med Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:11)
- Personalutskottet tilldelas 28 mnkr 2027, 15 mnkr 2028 och 15 mnkr 2029 för friskvårdsbidraget till följd av förväntad högre nyttjandegrad i och med ny förmånsportal.
- Personalutskottet tilldelas 10 mnkr 2027 för ny förmånsportal.

Hållbarhetsutskottet

- Avskaffas, budgeten överflyttas till RS

Styrelsen för fastighet, stöd och service

- Styrelsen för fastighet stöd och service tilldelas 18 mnkr 2027, samt ytterligare 2 mnkr 2028 och 2 mnkr 2029, total ramhöjning för Ledartorget i VGR med 22 mnkr.
- Styrelsen för fastighet, stöd och service tilldelas 20,2 mnkr 2027 för tillkommande kostnader för tillfälliga evakueringar i samband med den beslutade första etappen av teknisk mediaförsörjning på Sahlgrenska sjukhuset.

Åter i bruk

- Västra Götalandsregionen ska nyttja extern aktör för omhändertagande (sälj och köp) av möbler samt annan berörd inredning.

Styrelsen för logistik

- Styrelsen för logistik tillförs 65 mnkr 2027 för gemensamt försörjningssystem.

Operativa hälso- och sjukvårdsnämnden

- Hälso- och sjukvården uppräknas med 1 411 mnkr 2027, 1 583 mnkr 2028 samt 2 028 mnkr 2029 i indexuppräkning.
- Hälso- och sjukvården kompenseras för demografiska förändringar med 452 mnkr 2027, 457 mnkr 2028 samt 462 mnkr 2029.
- 450 miljoner kronor i tillfällig satsning för stärkt arbete med kökortning.
- 150 miljoner kronor i ramhöjning riktat till stärkt prehospital vård.
- 30 miljoner kronor i ramhöjning för sänkning av patientavgift för vårdval rehab till 100 kronor samt slopad avgift för asynkron chatt/telefon.
- 143, 2 mnkr för att erbjuda kostnadsfri vaccination mot TBE för barn och unga i åldern 4-18 år utöver redan beslutad och påbörjad satsning för regionens treåringar.
- 10 mnkr i ramhöjning för mammografiscreening för kvinnor över 74 år
- 10 mnkr i ramhöjning för förstärkt bidrag för sänkta egenavgifter för sjukresor
- 50 mnkr per år för stärkt arbete för ordnat överförande
- 215,5 mnkr för ökade kostnader till följd av beslut i VGR. Dessa beslut innefattar införande av Vårdval BUP, Prostatacancerstestning utöver redan budgeterat för 2026, ST-läkare i allmänmedicin samt tarmcancerscreening.
- 92,6 mnkr för ökade kostnader till följd av nationella förändringar. Dessa medel innefattar ökade kostnader för vård av samhällsplacerade barn, compensation för insatsen råd och stöd inom habilitering och hälsa då statsbidraget för detta upphör, vaccinering av Covid-19 samt kostnader för sjukhusfysiker.
- 167,5 mnkr satsningar från 2026 års beslutade budget

Patientnämnderna

- Patientnämnderna ska för kommande mandatperiod minska från fem till två nämnder. Förvaltningen har sedan tidigare varit en och förändringen bör alltså inte vara kostnadsdrivande. Patientnämnderna tilldelas därför regionbidrag med indexuppräkning. Om justering av regionbidrag behöver göras överläts detta till det nyvalda regionfullmäktige att besluta om i kompletterande budet november 2026.

Miljö- och regionutvecklingsnämnden

- Botaniska trädgården tilldelas genom miljö- och regionutvecklingsnämnden 19,4 mnkr i enlighet med förvaltningens äskande.
- Styrelsen för naturbruk tilldelas genom miljö- och regionutvecklingsnämnden 7,3 mnkr för kostnader kopplade till nationella förändringar samt resurs social hållbarhet.
- En generell minskning av bidrag till miljö- och regionutvecklingsnämnden i omprioriteringssyfte.

Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden

- Till följd av det osäkra omvärldsläget och därmed svårigheten att prognostisera kostnadsutvecklingen föreslår koncernkontoret en sänkning av driftbidraget till Västtrafik jämfört med styrelsens långtidsprognos med 250 mnkr 2027 samt 100 mnkr 2028 och 2029.
- Upp till 100 mnkr omfördelas inom nämndens ram för uppförande av nya tågstationer i länet.
- En generell minskning av bidrag till infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden i omprioriteringssyfte.

Kulturnämnden

- Kulturnämnden ska i detaljbudget avsätta 5 mnkr ytterligare i medel till styrelsen för kulturutveckling för tillskapandet av en sökbar kulturarvspott i enlighet med vad som beskrivs i denna budget på kapitel om kulturen.
- Kulturnämndens bidrag till Folkteatern Göteborg upphör.
- Regionteater Väst AB tilldelas genom Kulturnämnden ytterligare 1,4 mnkr utöver ram samt indexhöjning för administrativt stöd.
- Göteborgs Symfoniker AB tilldelas genom Kulturnämnden ramförstärkning 2027 med 5 mnkr för digitalisering samt 3,8 mnkr för utökat behov kopplat till renovering av konserthuset.
- Kulturnämnden ska inom given ram avsätta ytterligare 0,8 mnkr för att motverka välfärdsbrott kopplat till kulturnämndens stödgivning.
- Styrelsen för kulturutveckling tilldelas genom Kulturnämnden 2 mnkr i förstärkt finansiering för övertagandet av Medicinhistoriska muséet utöver redan angivet växlingsbidrag.
- En generell minskning av bidrag till kulturnämnden i omprioriteringssyfte.

Tabellverk Regionbidrag

	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
	Regionbidrag	Regionbidrag	Regionbidrag	Regionbidrag
Hälso- & sjukvård	56 747,2	58 940,7	59 966,1	61 420,1
Strategisk SN	141,0	143,9	146,3	150,0
Operativ SN	56 437,6	58 624,9	59 645,0	61 091,0
Delregionala nämnderna	168,5	171,9	174,8	179,2
DRN N:a	28,2	28,8	29,2	30,0
DRN S:a	23,4	23,9	24,3	24,9
DRN Ö:a	27,1	27,7	28,2	28,9
DRN V:a	31,4	32,1	32,6	33,4
DRN Gbg	58,3	59,5	60,5	62,0
Regional utveckling	8 853,5	8 738,4	9 167,5	9 570,5
Miljö- och regionutvecklingsnämnden	1 109,7	1 008,7	999,5	988,8
Kulturnämnden	1 306,2	1 257,6	1 229,0	1 209,7
Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden	6 437,6	6 472,0	6 939,0	7 372,0
Serviceverksamheter	1 443,4	1 532,0	1 571,8	1 644,2
Styrelsen för fastighet, stöd och service	1 368,2	1 410,5	1 512,8	1 594,0
Styrelsen för logistik	48,8	94,7	31,7	22,2
Nämnd Hälsan & stressmedicin	26,4	26,8	27,3	28,0
Regiongemensamt	6 346,8	6 431,4	7 525,0	8 193,9
Regionfullmäktige	144,9	147,0	149,5	153,3
Regionstyrelsen	3 697,6	4 228,7	4 494,6	4 735,0
Regionstyrelsen	3 388,7	3 938,7	4 185,6	4 403,3
Personalutskottet	251,8	290,1	309,0	331,7
Hållbarhetsutskottet	57,1	0,0	0,0	0,0
Revisorskollegiet	28,9	29,4	29,9	30,6
Patientnämnderna	30,2	30,7	31,2	32,0
Koncernbanken	-302,1	-302,1	-302,1	-302,1
Moderförvaltningen	2 747,3	2 297,7	3 121,9	3 545,1
Summa	73 390,8	75 642,4	78 230,4	80 828,6

Investeringar

Under kommande budgetperiod står VGR inför mycket omfattande och kostsamma investeringar samt satsningar. Dels för att stärka VGR:s förmåga, dels för att leva upp till de krav som finns i lagar, regelverk och statliga överenskommelser.

Behovet av investeringar i regionen uppskattas till omkring 100 miljarder kronor för kommande tio-årsperiod. Däremot vore det inte ekonomiskt försvarbart att tillgodose alla önskemål utan prioriteringar måste genomföras för att inte avskrivningskostnaderna ska växa och ta för stor del av kostnadsmassan. I enlighet med Riktlinje för god ekonomisk hushållning föreslås därför investeringsramen fastställas till 66 miljarder kronor för kommande tio-årsperiod.

Investeringsram

Investeringsramen för perioden 2027–2036 fastställs till 66 miljarder kronor.

Pensionsåtagandet

I takt med fallande inflation har VGR:s pensionskostnader minskat kraftigt sedan 2024. Under budgetperioden, 2027–2029, beräknas pensionskostnaderna öka i en takt som är hanterbar inom normal budgetprocess.

Pensionskostnaderna, framför allt avsättningen till den förmånsbestämda avtalspensionen, påverkas till stor del av inflationen och därav följer stora svängningar mellan åren och att prognoserna är mycket osäkra. Det nya pensionsavtalet som började gälla från och med 1 januari 2023 innebär högre avgifter samtidigt som det ger mer förutsägbara kostnader och lägre kostnader för inflationsskydd av pensionsskulden.

Avskilda medel som förvaltas med avkastning i en pensionsmedelsportfölj ska vid envar tidpunkt täcka planerade uttag motsvarande de årliga utbetalningarna från den förmånsbestämda ålderspensionen.

Alla pensionsförpliktelser intjänade före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse. Dessa har under 2025 minskat med 709 mnkr och uppgick till 21 716 mnkr. Om dessa förpliktelser redovisats som pensionsskuld inom balansräkningen skulle VGR haft negativ soliditet och negativt eget kapital motsvarande –8 428 mnkr. Pensionsåtagandet kommer fortsatt belasta regionens resultat varje år, men med avtagande kostnad fram till 2060 då den beräknas vara slutbetald. Varje år räknas beloppet dessutom upp med basbelopp och ränteuppräknings.

Att ha en så stor skuld liggandes utanför balansräkningen innebär onekligen att nyckeltalen för bland annat soliditet ser betydligt bättre ut än vad det i realiteten är. Detta ger inte bara en kraftigt missvisande bild av VGR:s ekonomi och ställning, utan kan också medföra svårigheter för regionens invånare att skapa sig en korrekt bild av läget. De politiska beslutsfattarna kan också inledas i villfarelsen att läget ser bättre ut än det faktiskt är och beslut kan således fattas på felaktiga grunder.

Sverigedemokraterna föreslår att en dialog startas i syfte att eventuellt överge blandmodellen och övergå till fullfonderingsmodellen. En sådan övergång skulle, förutom att ge en mer sanningsenlig och transparent bild av verkligheten, innebära prognostiserade kostnadsminskningar för budgetperioden under förutsättning att inflationen håller sig på normal nivå. Det är dock viktigt att inkludera dessa extra kostnadsminskningar i ett utökat resultatmål då utbetalningarna givetvis fortfarande kommer att ske, i annat fall byter vi bara pensionsskuld mot låneskuld.

God ekonomisk hushållning

För att upprätthålla policyn för god ekonomisk hushållning ställs ett krav på överskott om drygt 1 miljard kronor årligen för finansiering av investeringar. Ett minimum är dock att VGR behöver återställa det negativa balanskravsresultatet om 529 mnkr från 2024 års underskott senast 2027. Arbetet med god ekonomisk hushållning måste ges större utrymme i det dagliga beslutsfattandet för att inte riskera att hamna i ett läge med stora underskott. De efterföljande besluten riskerar annars att bli både kortsiktiga och skadliga, såväl för patienterna som för regionens anställda. Om vi ska ta med oss något från de senaste åren med pandemin, ekonomisk orolighet och krig i närområde är det att regionen behöver rusta sig för framtida kriser. Att tänka långsiktigt är att ta ansvar.

Hållbar ekonomisk utveckling

Enligt kommunallagen ska en regions budget upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. För att uppnå god ekonomisk hushållning på lång sikt räcker dock inte ett resultat på eller precis över noll. Ett överskott behövs exempelvis för inflationskydd av det egna kapitalet och för att finansiera investeringar och pensionsutbetalningar.

Ekonomiska marginaler behövs också för att möta konjunkturer, hantera oväntade kostnader och genomföra utvecklingsinsatser. En viktig förutsättning för god ekonomisk hushållning är att bygga upp ekonomiska resurser under gynnsamma år för att klara år med sämre ekonomi.

Ekonomisk inriktning för Västra Götalandsregionen

Den övergripande ekonomiska inriktningen är att VGR ska ha en god resultatutveckling och finansiell kapacitet samt präglas av god ekonomisk riskhantering och kontroll.

Ekonomiska överskott är nödvändiga för att bygga upp den finansiella kapaciteten inför kommande år. För att säkra en god resultatutveckling krävs en effektiv hantering av risker och kontroll över den ekonomiska utvecklingen.

Här är budgetföljsamhet och en ändamålsenlig ekonomistyrning viktiga komponenter. Den finansiella kapaciteten är bland annat betydelsefull för att VGR ska kunna betala medarbetarnas framtida pensioner. Ett visst överskott i den löpande driften krävs för att investeringsutgifter inte ska leda till en allt för kraftig skuldsättning.

Eget kapital

Det egna kapitalet bör fortsatt öka i enlighet med målet om ökad soliditet. Det bör endast i undantagsfall nyttjas för att balansera underskott utan säkras av en upparbetad resultatreserv.

Soliditet

VGR:s soliditet exklusive ansvarsförbindelser har minskat från 20 procent 2023, till 16 procent 2024 och 2025. Detta är endast bättre än fyra av Sveriges 21 regioner där snittet ligger på 22 procent.

Om dessutom ansvarsförbindelser i form av pensioner som ligger utanför balansräkningen tas med medför det en soliditet på -10 procent. Dessa pensionsförbindelser uppgick i årsredovisningen 2025 till nästan 22 miljarder kronor, en minskning mot året innan. Detta inkluderar pensionsutbetalningar, som minskar beloppet, men också ränte- och basbeloppsuppräknings på 928 miljoner kronor som ökar skulden. Ansvarsförbindelserna

beräknas vara lösta först om 26 år. En stark soliditet innebär att regionen blir mindre sårbar för ekonomiskt svåra tider samt mindre räntekänsliga. Sverigedemokraterna anser att VGR i arbetet med en god ekonomi på lång sikt ska inkludera ett soliditetsmål i de finansiella målen.

Resultatmål och resultatindikatorer

Ett tydligt resultatmål över en period på exempelvis sex år (konjunkturcykel) möjliggör en större flexibilitet under enskilda budgetår. I syfte att upprätthålla och stärka det egna kapitalet och skydda det mot inflation, klara självfinansiering av investeringar samt framtida pensionsutbetalningar är det viktigt att överskottsmålet om 1,5% som samtliga partier nu står bakom följs. Med ett långsiktigt mål behöver sämre förutsättningar under enskilda år inte påverka verksamheterna lika kraftigt.

Sverigedemokraterna föreslår att Resultatreserven långsiktigt ska uppgå till 5 procent av summan av skatter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning till senast år 2035.

Självfinansieringsgrad

Med en hög självfinansieringsgrad kan VGR ta ansvar för att framtida generationer inte behöver sättas i skuld för vad dagens generation utför i form av investeringar. Det kan ibland vara befogat att vissa år planera för en lägre självfinansieringsgrad, men över tid bör den ligga på 100 procent. Sverigedemokraterna anser därför att ett självfinansieringsmål bör inkluderas i de finansiella målen.

Nollbasbudget

Nollbasbudgetering skiljer sig från regionens nuvarande process för budgetering genom att budgetarbetet börjar från noll i stället för att utgå ifrån föregående års budget, vilket innebär att en förutsättningslös prövning sker av befintliga verksamheter. Utöver att nollbasbudgetering ger bättre kostnadskontroll och styrning, baseras den även på grundläggande verksamhet som är regionen ålagda av lagar och förordningar. Därefter kan partierna i respektive budgetförslag prioritera vad som utöver detta är av betydelse.

Finansiella mål

- Kassalikviditeten ska överstiga 100 procent.
- Förvaltad pensionskapital ska på sikt täcka det totala pensionsåtagandet.
- Budgetavvikelsen ska understiga en procent.
- Resultatmål om 1,5 procent av skatter och bidrag över en sexårsperiod.
- Självfinansieringsgraden ska ligga på 100 procent över en sexårsperiod.
- Soliditeten inklusive pensionsförpliktelserna ska vara positiv före 2035.
- Resultatreserven skall uppgå till 5 procent av summan av skatter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning senast år 2035

Ekonomitabeller

Resultaträkning

Resultaträkning (mnkr)	2027	2028	2029
Verksamhetens intäkter, inkl riktade statsbidrag	17 375	17 896	18 433
varav riktade statsbidrag	3 300	3 300	3 300
Verksamhetens kostnader, exkl av- och nedskrivningar	-88 356	-90 124	-92 508
Avskrivningar och nedskrivningar	-4 108	-4 534	-4 901
Verksamhetens nettokostnad	-75 089	-76 762	-78 976
Skatteintäkter	61 656	64 364	67 067
Kommunalekonomisk utjämning inkl generella statsbidrag	14 639	14 817	15 015
varav generella statsbidrag	6 953	7 127	7 305
Finansiella intäkter	138	138	138
Finansiella kostnader	-691	-1 606	-1 991
ÅRETS RESULTAT	653	951	1 253

Balansräkning

Balansräkning (mnkr)	2027	2028	2029
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	93	164	228
Byggnader och Mark	29 109	31 502	33 419
Maskiner och inventarier	15 732	18 667	21 685
Finansiella anläggningstillgångar	1 100	1 100	1 120
Summa anläggningstillgångar	46 034	51 433	56 452
Bidrag till infrastruktur	2 270	2 072	1 875
Omsättningstillgångar			
Förråd	900	918	936
Kortfristiga fordringar	6 400	6 528	6 659
Kortfristiga placeringar	22 481	18 688	18 103
Kassa och bank	500	500	500
Summa omsättningstillgångar	30 281	26 634	26 198
SUMMA TILLGÅNGAR	78 585	80 139	84 525
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			

Eget kapital			
Årets resultat	653	951	1 253
Övrigt eget kapital	14 025	14 678	15 629
varav resultatutjämningsreserv	43	43	43
Summa eget kapital	14 678	15 629	16 882
Avsättningar			
Avsättning pensioner	39 866	40 986	42 872
Övriga avsättningar	7 084	6 484	5 884
Summa avsättningar	46 950	47 470	48 756
Skulder			
Långfristiga skulder	3 565	3 565	3 565
Kortfristiga skulder	13 392	13 475	15 322
Summa skulder	16 957	17 040	18 887
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	78 585	80 139	84 525

9. Beslutspunkter

1. Regionfullmäktige fastställer Västra Götalandsregionens budget innehållande mål, fokusområden, indikatorer och regionbidrag till nämnder och styrelser för budgetåret 2027 och planåren 2028–2029.
2. Regionfullmäktige fastställer skattesatsen för 2027 till 11:48 öre per skattekrona.
3. Regionfullmäktige fastställer investeringsramen för perioden 2027–2036 till 66 miljarder kronor.
4. Regionfullmäktige fastställer fastighetsindex till två procent.
5. Regionstyrelsen bemyndigas att fastställa investeringsplan inom investeringsramen enligt beslutspunkt tre.
6. Regionstyrelsen bemyndigas att fatta beslut om tekniska justeringar av regionbidrag till nämnder och styrelser under förutsättning att ärenden inte är av principiell art.
7. Regionstyrelsen bemyndigas att disponera medel inom koncernbanken och moderförvaltningen i syfte att kunna fullfölja samordningsansvaret och uppgiften om övergripande ansvar för verksamheter i egen regi.
8. Regionstyrelsen får i uppdrag att besluta om riktlinjer för nämnders och styrelserns arbete med uppdrag och detaljbudget.
9. Regionstyrelsen bemyndigas att fastställa fördelningen av regionbidragen till de två nya patientnämnderna utifrån regionfullmäktiges samlade ram till patientnämnderna.
10. Regionstyrelsen ska senast den 30 oktober teckna digitaliseringsöverenskommelse med berörda verksamheter.
11. Styrelsen för fastighet, stöd och service och styrelsen för logistik ska senast den 30 oktober 2026 teckna fastighets- och serviceöverenskommelser med berörda verksamheter.
12. Operativa hälso- och sjukvårdsnämnden, kulturnämnden, miljö- och regionutvecklingsnämnden och infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden ska senast den 30 oktober besluta om uppdrag till utförarstyrelser. I uppdragen ska budgetens mål och fokusområden omhändertas.
13. Nämnder och styrelser ska senast den 14 december 2026 fastställa detaljbudget i form av plan för verksamhet och ekonomi för 2027 samt inriktning för verksamhet och ekonomi för åren 2028 och 2029 i enlighet med regionfullmäktiges budget, regionstyrelsens riktlinjer och uppdragsnämnds uppdrag.
14. Patientnämnd Göteborg, patientnämnd norra, patientnämnd södra, patientnämnd västra och patientnämnd östra exkluderas från kravet på beslut om detaljbudget för 2027.
15. De två nya patientnämnderna, patientnämnd GR och patientnämnd Fyrbodalskaraborg-Sjuhärad, ska senast den 26 februari 2027 fastställa detaljbudget i form av plan för verksamhet och ekonomi för åren 2028 och 2029 i enlighet med regionfullmäktiges budget och regionstyrelsens riktlinjer.

Sverigedemokraterna